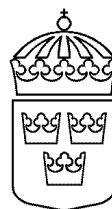

Riksdagens protokoll 1998/99:54

Torsdagen den 11 februari

Kl. 12.00 – 16.51

Protokoll
1998/99:54

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 5 februari.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Stig Sandström* (v) fr.o.m. den 11 februari återtagit sin plats i riksdagen, varigenom uppdraget som ersättare upphört för Rossana Valeria.

3 § Svar på interpellation 1998/99:102 om rättsosäkerheten i beskattningen

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jan-Evert Rådström har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka rättssäkerheten i skattesystemet så att enskilda inte skall behöva råka illa ut och bli skyldiga att betala mer skatt än vad man räknat med, trots att man agerat i enlighet med direktiv från myndigheterna, samt vilka åtgärder som planeras för att stärka enskilda och företag mot skattemyndigheters övernitiska agerande.

För att skapa rättssäkerhet för de skattskyldiga får beslut av skattemyndighet om omprövning och efterbeskattning endast fattas inom givna tidsfrister och under givna förutsättningar. Omprövning till nackdel för den skattskyldige får som huvudregel inte meddelas senare än under andra året efter beskattningsåret. Endast om den skattskyldige har lämnat en oriktig uppgift som föranlett ett felaktigt beskattningsbeslut eller om det beror på uppenbart förbiseende får efterbeskattning ske, och då skall det normalt göras senast under sjätte året efter beskattningsåret. Problem kan uppstå när det är oklart om förutsättningarna för en bestämmelses tillämpning är uppfyllda. Det kan t.ex. gälla vad som är en oriktig uppgift och om den skattskyldige lämnat en sådan uppgift. För att minimera gränsdragningsproblemen försöker regeringen, på skatteområdet liksom på alla andra områden, att få till stånd så enkla och tydliga regler som möjligt. Detta är ett arbete som pågår fortlöpande.

Genom en lagändring som trädde i kraft nu vid årsskiftet skall bl.a. staten ersätta ren förmögenhetsskada som vållas av att en myndighet,

t.ex. en skattemyndighet, genom fel eller försummelse lämnar felaktiga upplysningar eller råd, om det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl. Vid bedömning om särskilda skäl finns skall särskilt beaktas upplysningarnas eller rådets art, deras samband med myndighetens verksamhetsområde och omständigheterna när de lämnades. Möjligheten att på det här sättet få kompensation för den ekonomiska skada den enskilde kan drabbas av är ett sätt att stärka rättssäkerheten.

Min och regeringens uppfattning är att rättssäkerheten generellt sett är hög och detta gäller också inom skatteförvaltningen. I enstaka fall kan det tyvärr hända att en enskild ändå råkar illa ut. Det är beklagligt men mycket svårt att åtgärda t.ex. genom lagstiftning. Jag välkomnar naturligtvis alla förslag som ytterligare kan stärka rättssäkerheten utan att undergräva skattemoralen och lojaliteten mot skattesystemet.

Anf. 2 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret på min interpellation, även om jag kanske hade önskat att svaret hade inneburit ett starkare ställningstagande för den enskilde än vad som framkommer.

När man i dag ser vilka höga krav som samhället ställer på oss som medborgare, både som enskilda och företagare, i det vi säger och skriver till myndigheter, borde och skall även det motsatta gälla. Det måste vara en självklarhet att de uppgifter som man får från en myndighet skall vara klara och tydliga, och det skall naturligtvis inte vara så att ett svar som en gång getts betyder något helt annat vid ett senare tillfälle. Man måste kunna lita på en myndighets svar. När staten ändrar uppfattning i en fråga får den enskilde medborgaren aldrig komma i kläm, och det får naturligtvis heller aldrig bli retroaktiva beslut, så som jag gav exempel på till finansministern i min saga.

Fru talman! Det är glädjande att finansministern skriver att man fortfarande arbetar med frågorna om att få till stånd tydliga och enklare regler. Men, fru talman, jag kan för min del inte finna någonstans i propositionsförteckningen några konkreta förslag på förenklingsarbetet. Det skulle glädja mig och många andra om finansministern kanske ville lätta lite grann på förlåten här i kammaren i dag. Jag vill fråga finansministern om det går att ge några exempel på förslag som är på väg på förenklingsområdet.

I finansministerns svar till mig skrevs också att finansministerns och regeringens uppfattning om rättssäkerheten är att den generellt sett är hög inom skatteförvaltningen. Samtidigt konstateras att det tyvärr händer att enskilda råkar illa ut och att det är svårt att åtgärda detta. För mig som moderat är det alltid medborgarperspektivet som är det viktiga. Om det vore så att det endast är *en* som kommer i kläm i rättsmaskineriet, så är det en för mycket. Dagens samhälle visar tyvärr att det är väldigt många som kommer i kläm. Det pratas mycket om nollvision i trafiken, och där är vi alla överens om att vi vill nå noll döda och svårt skadade. Jag tycker att det är hög tid att vi även inför en nollvision i myndighetsmissbruk mot enskilda, och inte, som finansministern, endast konstaterar att det tyvärr händer att enskilda råkar illa ut. Det får inte hända.

Jag vill ge finansministern ett gott exempel på en skrift som man kan hämta från Tullverkets hemsida. Där står det: "Genom ökad information

ska vi hjälpa företagen att göra 'Rätt från början'. Tullverket ska vara en partner i utrikeshandeln. — — Vi är lyhörda för förslag till förenklingar liksom till förbättringar i vår information." Sådana initiativ är glädjande att läsa om, och jag tror och hoppas att Tullen jobbar efter detta också. Om bl.a. skattemyndigheterna hade samma skrift, och den fullt ut gällde, så behövde inte finansministern och jag stå här i kammaren i dag och debattera rättssäkerhet i beskattning, utan vi kunde tillsammans glädjas åt den nollvision i myndighetsmissbruk som då skulle gälla.

Finansministern avslutade sitt svar på min interpellation med att han välkomnar alla förslag som ytterligare kan stärka rättssäkerheten utan att undergräva skattemoralen. Det är ju glädjande att finansministern vill få in förslag, men jag måste ändå slutligen fråga om han tycker att förslagslådan på Finansdepartementet är tom. Den lådan kan ju inte vara särskilt liten. Vi vet ju alla att det bokstavligen rasar in förslag på förändringsarbete. Ta bara förslaget från Småföretagardelegationen — det är *ett* i raden. Jag vill påstå, finansministern, att förslagen finns!

Anf. 3 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Först vill jag säga till Jan-Evert Rådström att jag som minister inte kan kommentera enskilda mål eller ärenden. Vad jag kan göra är att föra en principiell och generell diskussion.

Det är självfallet ett mål för mig och för regeringen att göra allt som står i vår makt för att förhindra att enskilda människor kommer i kläm. Erfarenhetsmässigt vet vi att sådant dessvärre inträffar, därför att det är till sist inget annat än människor av kött och blod i myndigheter och i domstolar som skall ta ställning i ibland mycket svåra ärenden. Men strävan att så långt som möjligt undvika detta är självklart en mycket viktig uppgift för regeringen. Det är också ett arbete som fortlöpande bedrivs och som resulterar i förslag och beslut. Jag nämnde i mitt svar den lagändring som trädde i kraft nu vid årsskiftet som innebär att staten kan ersätta en ren förmögenhetsskada som har vållats av en myndighet, t.ex. en skattemyndighet, om vissa omständigheter är uppfyllda. Det är ett sådant exempel.

Över huvud taget har vi en rad begränsningar och restriktioner som syftar till att stärka rättssäkerheten på skatteområdet. En omprövning av ett skattebeslut kan normalt bara göras upp till två år efter beskattningsåret. Efterbeskattning kan normalt bara ske upp till sex år efter beskattningsåret. Efterbeskattning förutsätter att den skattskyldige har lämnat oriktig uppgift eller att ett uppenbart förbiseende har gjorts. Skattemyndighetens beslut är överklagbara. Det går att erhålla förhandsbesked i skattefrågor hos Skatterättsnämnden.

Det här är ett arbete som bedrivs i ett vidare plan och inte bara gentemot skattemyndigheten utan också generellt. Det handlar som jag nämnde om möjlighet att få ersättning för förmögenhetsskada i vissa fall. Nästan alla myndighetsbeslut kan prövas av domstol. Myndigheterna står under tillsyn både av riksdagens ombudsmän och av justitiekanslern. Den som vid myndighetsutövning uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina åligganden kan dömas för tjänstefel. En arbetstagare på en statlig myndighet som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter kan meddelas disciplinpåföljd för tjänsteförseelse.

Prot. 1998/99:54
11 februari

*Svar på
interpellationer*

Det finns ett omfattande regelverk. Men naturligtvis är vi ständigt beredda att föra vidare arbetet i syfte att stärka rättssäkerheten. Jag vill understryka att det också handlar om att se till att medborgarna följer landets lagar inklusive dess skattelagar lojalt så att inte de som gör detta kommer i ett sämre läge än den minoritet som tyvärr inte gör detta på samma laglydiga sätt.

Slutligen gläder jag mig åt det beröm som gavs åt Tullen för dess insatser och dess principiella inriktning. Det är en av de myndigheter som ligger under Finansdepartementet. Jag kan försäkra att samma strävanden också gäller för en annan av våra myndigheter, nämligen skatteförvaltningen.

Anf. 4 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Det var lite grann av det jag befarade när vi skulle ha den här debatten, att det skulle räknas upp en mängd exempel inom skatteområdet som ingår i regelverket. Det är precis det som är vårt problem.

Vi kan räkna upp en mängd olika regler. Men frågan är vad vi kan göra för att få förenklingar i denna flora. Det finns så många tydliga fall där personer kommer i kläm. Då blir vårt försvar att vi räknar upp den ena A 4-sidan efter den andra om regler som gäller, nya regler och försvårande regler.

Jag frågade finansministern om vilka åtgärder som planeras. Det stod i svaret att ni gärna vill ha in förslag på förenklingar som gäller rättssäkerheten. Förslagen finns. Lådan med förslag spricker snart på Finansdepartementet, skulle jag tro. Vad tänker ni göra i den frågan?

Anf. 5 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Visst kommer det in förslag om detta. Fast det är nog en överdrift att säga att lådan spricker. Förslag som kommer in kan vara av högst skiftande kvalitet. Det är inte alltid som förslag går ut på att förenkla reglerna. Ibland innebär de att reglerna blir ännu krångligare.

Det är inte heller så enkelt att enklare regler alltid är liktydigt med ökad rättssäkerhet. Att vi har regler, och ibland tyvärr krångliga regler, kan just vara för att värna och stärka rättssäkerheten. Men jag tar tack samt emot nya förslag både från Jan-Evert Rådström och från andra. Vi skall studera dem. De får bedömas noga. Kan vi föra arbetet vidare skall vi göra detta.

Jag vill påminna om att det nu pågår skatteöverläggningar där alla partier, även Moderaterna, har möjlighet att delta och lämna förslag. Jag har ännu så länge inte fått några konkreta förslag till skatteförenklingar eller åtgärder för att öka rättssäkerheten. Men det är fritt fram att lägga fram sådana förslag. Jag lovar att jag skall studera dem med stort intresse.

Anf. 6 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Jag skall göra mitt för att dra ett strå till stacken. Jag skall med spänning följa den här frågan. Jag vill avslutningsvis säga till finansministern att jag hoppas att vi når en nollvision i rättssäkerheten för våra medborgare.

Anf. 7 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Roy Hansson har frågat justitieministern vilka åtgärder hon ämnar vidta för att säkerställa yttrande- och informationsfriheten avseende utländsk spel- och lotteriinformation. Interpellationen har överlämnats till mig.

Riksdagen beslutade i december 1998, efter förslag från regeringen, att ändra lotterilagen så att den som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte främjar deltagande i ett utom landet anordnat lotteri skall kunna dömas till böter eller fängelse. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Regeringen och en majoritet i riksdagen gjorde bedömningen att denna lagändring var nödvändig och motiverad för att kunna garantera en tillräcklig och effektiv tillsyn och kontroll av spelmarknaden, för att tillvarata konsumentintressen samt för att upprätthålla den av riksdagen beslutade ordningen att överskottet från spelmarknaden i Sverige skall vara förbehållet staten, hästsporten och folkrörelserna.

Tryckfrihetens syfte är att säkerställa ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning. Missbruk får inte föranleda straff i annan ordning eller i annat fall än som anges i tryckfrihetsförordningen. Enligt rättspraxis betraktas s.k. lotterimeddelanden avseende utländska spel och lotterier vara av sådan karaktär att de inte omfattas av tryckfrihetsförordningen.

Jag kan försäkra Roy Hansson att regeringen alltid i samband med nya lagförslag mycket noga analyserar och bedömer eventuella konsekvenser för yttrande- och tryckfriheten. Jag anser inte att ytterligare åtgärder är nödvändiga för att säkerställa dessa självklara friheter. Lagändringen syftar inte till att förhindra rapportering från utländska sportevenemang eller dylikt. Däremot finns det ingen anledning, mot bakgrund av riksdagens tidigare ställningstaganden, att skydda sådan information som innebär att svenska folket uppmanas att delta i utländska lotterier. Jag vill avslutningsvis poängtera för Roy Hansson att det är domstolarna som tolkar lagen och inte regeringen eller riksdagen.

Anf. 8 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Innan jag tackar finansministern för svaret och går in på sakfrågan vill jag säga några ord om handläggningen i Regeringskansliet. Eftersom jag ser denna interpellation som en ren lagstiftningsfråga i första hand vad gäller yttrandefriheten riktade jag frågan till justitieministern. Med all respekt för finansministern tror jag inte att det är finansministerns kompetensområde att besvara vad jag anfört i interpellationens näst sista stycke sista meningen om det är någon skillnad på spelinformation i redaktionell text eller i form av annons.

Fru talman! Jag vill ändå tacka finansministern för svaret. Om jag uttrycker mig försiktigt är jag inte helt nöjd, men det kanske klarläggs under debatten. När debatten var före jul här i kammaren och frågan behandlades i utskottet framförde jag farhågor att yttrandefriheten skulle begränsas. Jag gjorde detta med stöd av remissvar från bl.a. Tidningsutgivareföreningen.

*Svar på
interpellationer*

När jag sedan till jul kom hem till Gotland och talade med en person på en av våra tidningar framkom att tidningarna hade fått rekommendation att inskränka publicering vad avser odds och resultat. Jag har sedan från andra tidningar fått samma bild. Det kan vare sig vara rätt eller bra.

I finansministerns svar talas i andra stycket om yrkesmässig verksamhet. Dit måste naturligtvis tidningsutgivning räknas. I fjärde stycket talas om fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning, och det är väl just det som våra tidningar ägnar sig åt.

Jag tog i min interpellation upp det stora travloppet Prix d'Amérique dels för att det var aktuellt, dels för att det är ett evenemang som röner stort intresse i Sverige. Tidigare år har tidningarnas spelbilagor noga följt odds och förutsättningar vid detta lopp. Inför detta år fanns det ingenting om vilka odds som gällde vid banan. Jag har fått information om att denna begränsning beror på den lagstiftning som gäller från årsskiftet. Det kan inte vara rimligt i vår öppna tid att våra tidningar inte skall kunna publicera vad som intresserar tidningsläsarna.

Vidare har jag från en av våra största tidningar här i Stockholm fått reda på att tidningen känner sig förhindrad att införa spelinformationen i en annons eller i redaktionell text. Kan detta verkligen vara rätt?

Nu har finansministern talat om spelförhållanden och fördelning av vinster. Det är inte intressant i detta sammanhang. Min interpellation handlar om rätten för en tidning att själv göra en bedömning av innehållet i tidningen, vilket är en helt annan sak.

Jag beklagar att inte den minister som ansvarar för lagstiftningen vill svara på min interpellation som faktiskt berör något som vi skall slå vakt om, nämligen rätten för tidningar och andra medier att fritt publicera vad som bedöms angeläget på journalistiska grunder.

Vi politiker skall vara aktsamma med regler på detta område, t.o.m. mycket aktsamma. Enligt min mening kan publicering av odds vid ett travlopp i Paris aldrig föranleda inskränkningar i tidningarnas rätt att självständigt bedöma vad som skall stå i tidningen.

Trots att det är finansministern som svarar i dag finns det anledning att kräva besked av regeringen. Jag har några frågor. Kan en vanlig svensk tidning i sin spelbilaga eller på annan plats publicera odds från utländska spelbolag? Är det någon skillnad om detta sker självständigt eller om det sker i jämförelse med ett svenskt spelbolag? Är det någon skillnad om den här publiceringen sker före eller efter sportevenemanget?

Sedan finns det en annan viktig fråga. Kan det, för tydlighetens skull, slås fast om det finns någon skillnad om publiceringen sker i redaktionell text eller om den sker i en betald annons?

Anf. 9 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Låt mig börja med att säga till Roy Hansson att jag naturligtvis inte skulle drömma om att påstå att min kompetens i tryckfrihetsfrågor kan mäta sig med justitieministerns. Nu har vi dock den ordningen i Regeringskansliet att ärendena fördelas mellan våra departement beroende på hur interpellationerna utformas. Vi har gjort den bedömningen att den här interpellationen skall besvaras av finansministern.

Dessbättre har jag en stor församling mycket kompetenta jurister till min hjälp. Och inte nog med det, det svar som jag har gett har naturligt-

vis på sedvanligt sätt beretts i Regeringskansliet. Därigenom har också Justitiedepartementet och deras mycket kompetenta jurister haft möjligheter att påverka svaret.

Jag tror inte att det råder någon oenighet om det oerhört stora värde som tryckfrihetsförordningen har i Sverige. Men det gäller även för den att vi skall dra en gräns. Vad är det som omfattas av tryckfriheten, och vad är det som inte omfattas? Den bedömning som har gjorts är att tryckfrihetsförordningen inte skall skydda vilseledande eller andra orediga förfaranden på det ekonomiska området. Ett meddelande i tryckt skrift som ett led i ett bedrägeri omfattas t.ex. inte av tryckfrihetsförordningens tillämpningsområde. Detsamma gäller lotterimeddelanden.

Det finns naturligtvis speciella skäl till att vi inte har ansett att tryckfrihetsförordningen skall omfatta den typen av meddelanden. Lotterier är en sådan verksamhet som kan medföra stora sociala och ekonomiska problem om den utnyttjas felaktigt. Det är stora summor som omsätts i lotteriverksamhet. Det kan – och vi vet erfarenhetsmässigt att det också sker – locka oseriösa anordnare att på ett bedrägligt sätt berika sig själva på lotterideltagarnas bekostnad. För att motverka dessa risker står lotterier under noggrann tillsyn. Vinsterna kanaliseras till olika angelägna ändamål.

Detta är inte något specifikt svenskt. Ett likartat synsätt finns i vår omvärld. EG-domstolen har i det s.k. Schindlermålet uttalat att vissa skyddshänsyn medför att lotterier kan undantas från reglerna om fri rörlighet av tjänster. Lotterier är alltså en verksamhet som endast kan tillåtas under strängt kontrollerade former. Det är bakgrunden till den lagstiftning som har genomförts. Den senaste lagändringen som regeringen föreslog ställde sig en majoritet av Sveriges riksdag bakom. Jag tycker att det var bra att den gjorde det.

Jag vill inte svara på de konkreta frågor som Roy Hansson ställer av det enkla skälet att det är domstolar som skall tillämpa och tolka lagstiftningen i Sverige. Det är inte regeringen och riksdagen som skall göra det.

Anf. 10 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Det är onekligen bra att vi är överens om att kompetensen i de här juridiska frågorna ligger på Justitiedepartementet. Det var synd att inte departementschefen kom hit och svarade på detta.

Finansministern tog återigen upp en del om spel och lotterier. Jag instämmer i att lotterier och spel naturligtvis skall vara under rimlig kontroll, en sådan kontroll som vi har i Sverige i dag för att förhindra spelmissbruk. Men det var inte detta som min interpellation handlade om. Finansministern och jag är helt överens om att man skall ha en skälig och rimlig kontroll.

Min interpellation handlade om rätten för tidningarna att göra detta och om det skall vara några begränsningar. I propositionen som diskuteras före jul fanns det under punkten 4.2 något som kallas för kriminalisering. Där inskränks klart tidningarnas möjligheter. Jag tror att det är det som har gjort att tidningarna numera inte publicerar det som intresserar allmänheten. Detta kan t.ex. vara odds vid ett stort travlopp som det i Paris.

Jag drar mig till minnes från tidigare år att det var väldigt vanligt att tidningarna, både i redaktionell text och i spelbilagor, redovisade de olika

Prot. 1998/99:54
11 februari

*Svar på
interpellationer*

skillnaderna, och gärna i förhållande till svenska och andra spelbolag. Detta har man nu förhindrat genom den här lagen. Jag tycker naturligtvis inte att det är bra.

Jag är inte nöjd med de svar som finansministern gav. Jag förstår kanhända finansministerns svårigheter att svara på det här i dag, eftersom vi tydligen är överens om att det inte är ministerns kompetensområde. Då svävar fortfarande svenska dagstidningar i ovisshet om det är rätt eller inte att publicera odds som gäller vid utländska lotterier och om det är någon skillnad om de införs i en betald annons eller om det sker i redaktionell text. Detta är vitalt.

Jag var i förra veckan i kontakt med en av våra större dagstidningar. Där kände man sig besvårad över den här lagstiftningen som riksdagen på tämligen lösa grunder beslutade om före jul. Jag tror inte att det var regeringens och riksdagsmajoritetens mening att inskränka rätten för våra tidningar att publicera det som intresserar läsarna.

Jag vore tacksam om finansministern ville förtydliga detta lite mer. Är det någon skillnad om det införs i en betald annons eller inte? Kan tidningarna publicera det som man har gjort tidigare, eller förhindras det genom den här lagstiftningen? Har det skett någon förändring härvidlag med den lagstiftning som beslutades om före jul?

Anf. 11 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Eftersom det är så viktigt för Roy Hansson kan jag än en gång, med den ödmjukhet som är karakteristisk för min person, bekräfta att jag är mindre kompetent än justitieministern i lagstiftningsfrågor, och däribland tryckfrihetsfrågor.

Däremot har jag kring mig utomordentligt kompetenta jurister på Finansdepartementet. Därtill har de likaledes mycket kompetenta juristerna på Justitiedepartementet kunnat påverka svarets utformning. Jag tror inte att Roy Hansson skall räkna med att det hade blivit ett annat svar om justitieministern hade stått här i stället för mig.

Jag skulle aldrig drömma om att ifrågasätta Roy Hanssons kompetens, men jag är ändå något förvånad över att han på nytt upprepar frågorna om rättstillämpningen av lagar som har stiftats av Sveriges riksdag. Det är faktiskt inte regeringens sak att göra detta. Det är inte heller riksdagens sak att göra detta.

Det är så med all ny lagstiftning att en rättspraxis får utvecklas med tiden. Om man finner att det råder en oklarhet kan detta prövas i domstol. Det kommer kanske att ske i de här frågorna. Det har vi kanske anledning att välkomna. I den mån det finns frågetecken kan de då rätas ut. Men de rätas inte ut genom att jag står här i talarstolen och överskrider mina befogenheter när det gäller hur Sveriges lagar skall tolkas av svenska domstolar. Jag tycker att det är viktigt att slå fast detta. Det är inte så det går till.

Jag vill också säga till Roy Hansson att om han vill ha svar av justitieministern får han formulera interpellationer som berör justitieministerns ansvarsområde. Den här interpellationen berör mitt ansvarsområde. Den är föranledd av en lagändring som har lagts fram i en proposition av Finansdepartementet. Då är det naturligtvis så att jag svarar på frågor eller interpellationer som gäller det området.

Anf. 12 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Finansministern! Det här är inte speciellt viktigt för mig – inte mer än för någon annan i Sverige. Men det är däremot viktigt för våra tidningar och för allmänheten som tar del av detta. Det är det viktiga.

Jag kan nu konstatera att man efter den här debatten får fortsätta att sväva i ovisshet vid våra tidningsredaktioner om man kan publicera det som tidigare har varit tillåtet, men som ändrades genom den lagstiftning som skedde före jul.

Jag tror inte, finansministern, att det är något önskemål från våra tidningar att dras inför domstol för att få saken prövad. Bland dem jag har talat med diskuteras det, men man vill inte. Och det förstår jag. Våra tidningar är naturligtvis seriösa, och då är det inte något speciellt att befolka våra domstolar för att få saken prövad.

Jag tycker att vi borde slå vakt om den här frågan och att man borde ha berett den. Regeringen borde ha tagit varning av de inkomna remissvaren, bl.a. från Tidningsutgivareföreningen, och formulerat sig så att den här situationen inte hade uppstått. Frågan diskuteras i propositionen under rubriken Kriminalisering, så det är inte obekant för regeringen att det här skulle kunna inträffa.

Jag får väl ta finansministern *ad notam* och återkomma med en direkt fråga till justitieministern.

Anf. 13 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag skall inte upprepa mig i denna sista replik när det gäller de rättsliga aspekterna på diskussionsämnet. Man jag vill ändå lägga till en annan iakttagelse. Den lagstiftning som vi diskuterar och som Roy Hansson, liksom moderaterna, uppenbarligen är kritisk mot har likväl en majoritet av riksdagen ställt sig bakom. Den är förestavad av den oro vi på goda grunder känner över att utländska intressen mer och mer försöker ta över spelverksamhet i Sverige. Det handlar om verksamhet som inte på något sätt står under kontroll och tillsyn, där risken för missbruk, kriminalitet och andra företeelser ökar dramatiskt.

Jag menar att det är ett starkt samhällsintresse att vi på olika sätt försöker motverka den typen av aktiviteter. Det var det som låg bakom lagstiftningen. Jag menar att det finns mycket starka skäl för att vi på olika sätt försöker stävja det missbruk som annars lätt – det vet vi av erfarenhet – uppkommer i det här sammanhanget.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1998/99:110 om vargstammen i Värmland

Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Runar Patriksson har frågat mig om regeringen är beredd att genomföra försöksverksamhet i en kommun med lokal beslutanderätt för kommunen avseende jakt på rovdjur.

Det är enligt jaktförordningen (1987:905) Naturvårdsverket som ger tillstånd till jakt på rovdjur. Naturvårdsverket får enligt 27 § jaktförord-

Prot. 1998/99:54

11 februari

Svar på
interpellationer

ningen under vissa förutsättningar ge tillstånd till jakt, om det behövs för att förhindra att björn, järv, lo, säl eller örn orsakar skador. När det gäller varg får ett tillstånd avse endast ett enskilt djur som orsakar allvarliga skador eller olägenheter.

Björn, järv eller lo som har angripit och skadat eller dödat tamdjur får enligt bestämmelser i 28 § jaktförordningen dödas av tamdjurets ägare, om det finns skäligen anledning att befara ett nytt angrepp och om det sker i omedelbar anslutning till angreppet. Denna rätt till skyddsjakt omfattar alltså inte varg.

Före den 1 mars 1990 gällde samma bestämmelser om skyddsjakt för varg som för björn, järv, lo och örn. Begränsningarna i möjligheterna till skyddsjakt efter varg gjordes med hänsyn till den då mycket svaga vargstammen.

Rovdjurens antal och utbredning har under åren genomgått stora och snabba förändringar. Under 1800-talets andra hälft decimerades stammarna i Sverige kraftigt. Även under 1900-talet har förändringarna varit påtagliga. Samtliga fyra stora rovdjursarter ökar numera i landet såväl till antal som i utbredning. Antalet stora rovdjur i Sverige är i dag större än det varit någon gång sedan första världskriget.

Med växande rovdjursstammar följer ökade skador på tamdjur, främst ren, men också får och hundar. En grundläggande förutsättning för att berörda näringsidkare, lokalbefolkningen och rovdjuren skall kunna existera sida vid sida är bl.a. att frågor om skador och skadeersättningar ges en långsiktig och för berörda parter acceptabel lösning.

Ökningen av rovdjursstammen har under de senaste åren medfört en väsentlig ökning av antalet ansökningar till Naturvårdsverket om olika former av jakt på de fyra stora rovdjursarterna och på örn. Naturvårdsverket har medgett skyddsjakt i större utsträckning än tidigare, framför allt när det gäller lodjur. Många sökanden har emellertid begärt att få minska antalet rovdjur väsentligt mer än vad Naturvårdsverket medgivit.

Regeringen beslöt den 29 januari 1998 att tillkalla en särskild utredare för att utreda frågan om en sammanhållen rovdjurspolitik. Detta skedde mot bakgrund av de senaste årens utveckling av rovdjursstammarna och de ovan beskrivna frågorna. Utredaren har till uppgift att överväga och lägga fram ett förslag till en sammanhållen rovdjurspolitik som gör det möjligt att anlägga en helhetssyn på biologiska, jaktliga och näringsmässiga frågor. Det måste vara möjligt att bedriva djurskötsel även i de områden där det finns rovdjur. De skador rovdjuren åstadkommer måste ersättas och arbetet med skadeförebyggande åtgärder fortsätta.

Utredaren skall kartlägga de konflikter som uppstår till följd av skadorna och beskriva berörda människors uppfattning om konflikterna. Vid behov skall utredaren lämna förslag till åtgärder för att motverka de konflikter som kan uppstå. Utredaren skall vidare föreslå de åtgärder som, vid hanteringen av konflikterna, kan underlätta samverkan mellan bevarandeintressen, jaktintressen, lokalbefolkningens intressen och intresset hos de näringar som berörs av rovdjursförekomsten.

Utredaren skall med sina förslag sträva efter att åstadkomma sådana lösningar på ovan beskrivna problem och konflikter som kan tillgodose grundläggande förutsättningar för en samexistens mellan berörda näringar, lokalbefolkning och rovdjur. Uppdraget skall redovisas senast den 15 december 1999.

Regeringen beslöt vidare den 23 juli 1998 att utredaren med förtur skall utreda frågan om en utvidgad skyddsjakt respektive nödvärnsjakt på varg. Det innebär att utredaren skall undersöka om det är möjligt att med utgångspunkt i utredarens huvuddirektiv vidga bestämmelserna i 27 och 28 §§ jaktförordningen till att gälla också varg. Det skedde mot bakgrund av att den växande vargstammen gett upphov till oro, inte minst för skador på tamdjur. Om utredaren finner att en utvidgad jakt bör kunna komma i fråga, skall utredaren också pröva under vilka förutsättningar och på vilka villkor skyddsjakten respektive nödvärnsjakten kan bedrivas. Den delen av uppdraget skall redovisas senast den 30 april 1999.

Utredaren har således till uppgift att lägga fram förslag till en sådan sammanhållen rovdjurspolicy med den breda ansats som Runar Patriksson efterfrågar. Frågan om hur skyddsjakten skall utformas, inklusive vem som skall besluta om jakten, faller inom det uppdrag som den särskilde utredaren har. Frågan om rätt till skyddsjakt på varg som angriper tamdjur behandlar utredaren med förtur.

Jag är mot denna bakgrund inte beredd att föreslå regeringen en försöksverksamhet med lokal beslutanderätt kring jakt. De frågor som Runar Patriksson tar upp i interpellationen kommer att övervägas i samband med att regeringen tar ställning till utredarens olika förslag.

Anf. 15 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Fru jordbruksminister! Det var ett intressant och välformulerat svar, som jag är tacksam för. Jag tror att det kan betyda en hel del i den bygd där jag bor. Där har vi under två, tre år fått en ansamling av varg som är ganska stor, och det upprör bygden en del på grund av vargens härjningar.

När interpellationen skrevs av mig i juletid hade tre av mina bekanta och vänner mist sina jakthundar under julhelgen i min bygd. Värmlands-tidningen skrev i förrgår i en artikel: Fem vargar på väg mot Töcksfors samhälle. Det här är alltså något radikalt som skett under de senaste två, tre åren.

Vi känner att jägarna sköter detta bra med andra djurarter. Att vargen kommer till oss beror naturligtvis på den goda tillgången på älg och rådjur. Varför är den så god? Jo, därför att jägarna som bestämmer om det runtom i bygderna har byggt upp en stam som naturligtvis är tilldragande för rovdjuren.

Vi tycker om dem. Det finns ingenting alls i min interpellation som säger att vargen skall utrotas, utan hela interpellationen handlar om var beslutsfattandet skall ske.

Vi i bygden anser att eftersom vi är en frikommun och får bestämma om så många andra saker i vår kommun borde vi också kunna få makten över rovdjursstammen. Vi tror att det finns kompetenta människor som klarar av det här.

Jag tror att jag vågar påstå att det nu har bevisats att det inom ett område av åtta mil runt Östervallskog – tyvärr är vi då inne i grannlandet Norge – finns ett 20-tal djur. När då fem är på väg mot samhället, och man vet att det kan bli ytterligare fem till sju inom en snar framtid, anser vi att beslutsvägen från Naturvårdsverket till den dag det blir problem är för lång.

Innebörden i min interpellation är att jag väddar till jordbruksministern att så snart som möjligt kanske våga ta ett så djärvt beslut som att låta en frikommun i västra Värmland själv få ta ansvar för rovdjursstammens utveckling.

Det är helt klart att det inte finns någon jägare i bygden som önskar vargens utrotning.

För att ingen skall tro något, vill jag säga att jag själv är en mycket dålig jägare. Naturligtvis går vi alla, i våra trakter, på älgjakten, men jag blir oftast betraktad som korvgrillare när vi är i skogen. Jag är en dålig jägare.

Men det här är en regionalpolitisk fråga. Det skriver jag också i interpellationen. Frågan är om vi skall få använda de tillväxtmöjligheter vi har i en glesbygd där naturbruket är viktigt.

Som jag skriver i interpellationen: Det kan vara svårt att locka läkare eller kompetenta människor till vår industri med att säga: Kom inte hit om du är jaktintresserad, för vargen äter upp din hund. Om vi kan säga: Vi har kontroll över vargstammen och rovdjursstammen, så här kan du driva ett bra naturbruk om du är intresserad av jakt och fiske, tror jag att det är en fördel för en kommun som Årjäng.

Anf. 16 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag tror inte att det finns så mycket att debattera, eftersom vi nu har en utredare. Vi får avvakta hans utredning.

Jag kan bara konstatera att när interpellationen skrevs var det ännu inte beslutat om en sådan utredning. Den kom efteråt.

Jag vill bara kort kommentera detta att man vill ha en levande landsbygd och att man vill att människor skall vilja bo, i det här fallet, i västra Värmland. Man kan naturligtvis se det som så, att om man har en biologisk mångfald och denna flora och fauna av variation är det oerhört attraktivt, inte minst med tanke på turism. Jag tycker att turismen väl också är en sådan näring som drar till sig andra människor som kan bo och arbeta där.

Låt oss avvakta tills utredningen kommer. Vi kanske kan fortsätta vår diskussion då.

Anf. 17 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! För att bevisa mitt tycke för vargen tog jag i dag på mig en slips från Årjängs kommuns största företag som har vargen som symbol.

Det är alltså inte alls så att vi vill ha bort vargen. Men vi anser att det har blivit för många. Vi anser att vi är beslutsfattare som själva kan ta hand om detta.

Älgstammen var också alldeles för stor i västra Värmland. Den förorsakade många trafikolyckor. Det sköttes om på egen nivå, och älgstammen drogs ned till rätt läge. Jag tror att om vi fick makten över rovdjursstammen och de andra djuren skulle det bli bra.

Men jag måste också säga att Sören Ekströms utredning gläder mig. Vi skall ta upp en ny debatt längre fram. Det kanske inte behövs. Interpellationens konsensus kanske får ett svar i utredningen. Jag tackar än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.43 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.00 då statsrådet Mona Sahlin skulle infinna sig i kammaren för att lämna information om regeringens beslut om rekommendationen från analysgruppen i Estoniafrågan.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.02.

6 § Information från regeringen om regeringens beslut om rekommendationen från analysgruppen i Estoniafrågan

*Information från
regeringen*

Anf. 18 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! M/S Estonias förlisning natten mot den 28 september 1994 är den största katastrof som har drabbat Sverige i modern tid. Olyckan på Östersjön tog inte bara 852 människors liv, varav 501 var svenska medborgare. Den tog dessutom ifrån de anhöriga rätten att själva bestämma över de omkomnas begravning. Många lider fortfarande av just detta. Andra har accepterat olycksplatsen som en grav.

När det till synes omöjliga ändå inträffade ställdes stora delar av det svenska samhället på svåra prov. Det var därför av största vikt och värde att så många enskilda organisationer, kyrkor, kommuner, myndigheter och de politiska partierna tog gemensamt ansvar för att hantera olyckans konsekvenser.

Samtidigt har många anhöriga och överlevande upplevt att det offentliga Sveriges hantering av olyckan ytterligare har bidragit till att försvåra och förvärra deras redan svåra situation. Detta uppmärksammades redan den 15 december 1994, när dåvarande statsminister Ingvar Carlsson meddelade regeringens beslut att inte bärga M/S Estonia: "Det beslut regeringen nu fattat kommer att diskuteras under lång tid framöver. Mitt tidigare uttalande för en bärgning kan ha skapat förväntningar som i dag inte infrias. Jag beklagar djupt den besvikelse jag därmed kan ha orsakat hos en del av de anhöriga." Så sade Ingvar Carlsson då.

Regeringen kan i dag, fyra år och fyra månader efter olyckan, i efterhand konstatera att på tre punkter borde det offentliga Sverige ha agerat annorlunda än vad det gjorde.

För det första konstaterar regeringen att det i efterhand framstår som naturligt att man omedelbart efter M/S Estonias förlisning borde ha inlett

ett omhändertagande av omkomna. Någon skyldighet att genomföra ett sådant arbete förelåg inte, vare sig för svenska eller för andra länders myndigheter.

Med tanke på att M/S Estonia var ett estniskt fartyg som förliste inom Finlands ansvarsområde för sjöräddning, i finsk fiskezon, på den finska kontinentalsockeln skulle inte heller ett ensidigt svenskt agerande ha varit självklart, trots att merparten av de omkomna var svenskar. Under alla omständigheter borde frågan om ett omhändertagande av omkomna i och utanför fartyget ha prövats omedelbart efter olyckan.

För det andra konstaterar regeringen att det offentliga Sverige, inbegripet myndigheter och Regeringskansliet, ej var rustat för att möta anhöriga och överlevande. Erforderlig kunskap att hantera katastrofer saknades, och organisationen var bristfällig.

För det tredje anser regeringen att beslutet att övertäcka M/S Estonia med en skalkonstruktion av betong var ett misstag. Även om syftet med denna konstruktion var vällovligt, att skydda den i internationella avtal och lag fastslagna gravfriden, kan regeringen inte annat än konstatera att detta beslut innebar ytterligare lidande för många anhöriga och överlevande.

Till dem som känner sig drabbade av dessa misstag vill regeringen framföra ett djupt och uppriktigt beklagande. Samtidigt konstaterar regeringen att det inte i efterhand med nya beslut går att återskapa den situation som rådde hösten 1994.

Analysgruppen för granskning av Estoniakatastrofen, som tillkallades av regeringen den 18 september 1997, har bl.a. rekommenderat att ansträngningar bör göras för att omhänderta och identifiera omkomna som finns inuti eller utanför M/S Estonia. Denna rekommendation har prövats med största noggrannhet av regeringen.

Från anhöriga, överlevande, organisationer och myndigheter har synpunkter inhämtats. 28 instanser har yttrat sig över analysgruppens rapport. Utöver detta har många enskilda, bl.a. genom ca 250 brev till regeringen, getts möjlighet att direkt eller indirekt framföra sina åsikter. Dessutom har regeringen haft ett flertal kontakter med företrädare för anhöriga och överlevande. Regeringen har även haft överläggningar med företrädare för Estlands, Finlands och Danmarks regeringar.

Vid två tillfällen, den 7 december 1998 och den 10 februari 1999, har regeringen samrått med företrädare för riksdagens samtliga partier. Syftet med dessa överläggningar har varit att vidmakthålla den politiska enighet som har kännetecknat handläggningen av och besluten rörande Estonia.

För regeringens bedömning och beslut har en rad omständigheter betydelse. I juli 1995 stiftade en enig riksdag lagen om gravfrid vid vraket efter M/S Estonia. Genom avtal med Estland och Finland har likalydande lagar införts i dessa länder. Därtill har Danmark så sent som i januari 1999 anslutit sig till avtalet och infört lagstiftning.

Regeringen konstaterar att ett fullföljande av analysgruppens rekommendation förutsätter att de aktuella avtalen förhandlas om och att lagarna till skydd för gravfriden ändras. Även om fyra länders regeringar och parlament skulle vara ense om att så bör ske, kommer en sådan process att ta lång tid från det att förhandlingar inleds via ändringar i avtal och lagar som tillåter rekognoceringsdykningar till slutgiltigt omhändertagande av omkomna. Än längre tid kommer denna process att ta, om den

över huvud taget är möjlig, med tanke på att såväl Estland som Finland har avvisat förslaget att inleda förhandlingar om rekognoceringsdykningar.

Regeringen konstaterar att den estniska regeringen mycket bestämt motsätter sig analysgruppens förslag om omhändertagande av omkomna.

Alldeles oavsett de svårigheter som sammanhänger med andra länders inställning till gravfriden vid M/S Estonias vrak har regeringen funnit att övervägande skäl talar emot att nu, fyra och ett halvt år efter olyckan, sätta i gång en process som dels blir mycket utdragen och som dels kan resultera i att inget omhändertagande av de omkomna kan ske. Många anhöriga, både de som hoppas på ett omhändertagande och de som accepterar havet som en sista viloplats, skulle utsättas för en lång tid av ovisshet och risk för ytterligare lidande.

Till dessa överväganden skall läggas de problem vid ett omhändertagande som hänger samman med identifieringen av de omkomna. Det är sannolikt att samtliga svenska omkomna skulle kunna identifieras. Det är också sannolikt att alla omkomna från andra länder inte kan identifieras. För att verkligen kunna bedöma förhållandena rörande identifiering krävs dock undersökningar i och omkring fartyget, vilket i dag är olagligt och något som såväl Finland som Estland avvisat.

Analysgruppen nämner som en tänkbar möjlighet att de som inte kan identifieras gravsätts på en gemensam minnesplats i endera Sverige eller Estland. Detta har väckt mycket starka och negativa reaktioner i Estland. Värt att notera i detta sammanhang är att det var medborgare från 17 nationer som omkom i samband med olyckan.

Regeringen har mot den bakgrund som nu redovisats beslutat att stå fast vid beslutet den 15 december 1994, att M/S Estonia inte skall bärgas, att några åtgärder för att ta upp de omkomna inte skall vidtas samt att platsen där fartyget förliste skall betraktas som en gravplats.

Regeringen har vidare beslutat att arbetet med övertäckningen av fartyget, som avbröts den 19 juni 1996, inte skall återupptas. För att skydda fartyget från intrång avser regeringen att öka ansträngningarna att förmå fler länder, framför allt kring Östersjön, att ansluta sig till avtalet om gravfrid vid M/S Estonia.

Regeringen avser också att i samråd med Finland och Estland noga följa den tekniska utvecklingen och förfina instrumentet för övervakning av området kring M/S Estonia.

Regeringen vill avslutningsvis peka på det omsorgsfulla sätt på vilket analysgruppen har tagit sig an sitt uppdrag. Gruppens arbetssätt har varit ett värdefullt bidrag till den svåra och långa läkningsprocess som M/S Estonias förlisning innebär för så många människor.

Det är regeringens förhoppning att den tillsammans med dagens regeringsbeslut skall kunna hjälpa fler att komma vidare med sina liv.

Informationen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.15 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.30 då interpellationssvaren skulle återupptas.

Prot. 1998/99:54
11 februari

*Information från
regeringen*

Meddelande om interpellation 1998/99:106

Anf. 19 TALMANNEN:

Vi har, trots att ansträngningar gjorts, inte lyckats få kontakt med statsrådet Maj-Inger Klingvall som skulle besvara en interpellation från Marie Engström. Detta ärende utgår därför från dagens föredragningslista.

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 1998/99:25 om Assi Domän

Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Per Westerberg har i sin interpellation tagit upp flera frågor med anknytning till förvaltningen av de bolag som är helt eller delvis ägda av staten. Per Westerberg citerar det brev jag skrev till ledningen för Assi Domän AB i samband med deras aviserade personalminskningar i Piteå.

Per Westerberg efterlyser besked från min sida om jag avser att ta ett direkt och personligt ansvar för de statliga företagens regionalpolitiska ansvar vid omstruktureringar och om jag avser att göra detta även för alla privata bolag. Per Westerberg frågar även om brevet är att betrakta som ett ägardirektiv och hur minoritetsintressenas intressen tagits till vara.

Först vill jag säga att jag vid samma tillfälle skrev ett likalydande brev till ledningen för Vattenfall AB.

Skälet till att jag skrev breven var att jag anser att det är väsentligt att bolagen i sitt arbete med rationaliseringar och därmed följande personalreduceringar utnyttjar möjligheter till vidareutveckling av personal som blir övertalig så att förutsättningar skapas för att dessa anställda kan erhålla nya uppgifter. Detta framgår av mina brev. Jag anser att det är väsentligt att även privatägda företag arbetar på detta sätt. Det handlar sålunda inte om någon form av ägardirektiv eller särskild behandling av de statliga bolagen.

Jag kan peka på exemplet Telia där bolaget gjorde en satsning på utveckling och kompetensväxling för den del av personalen som blev övertalig i samband med en omorganisation 1996. Nu har dessa personer i mycket stor utsträckning fått nya uppgifter inom och utom företaget. De som var övertaliga blev inte utslagna från arbetsmarknaden. Det görs nu en studie av Stockholms universitet för att undersöka det ekonomiska resultatet av omställningen. Hittills har den slutsatsen kunnat dras att arbetssättet inte varit dyrare än att direkt säga upp personalen.

Jag är fullständigt medveten om att det är bolagens styrelser och ledningar som skall fatta de beslut som krävs för att bolagens verksamhet skall möta de krav på effektivitet och avkastning som staten och övriga delägare ställer. Dessa krav är allmänt sett desamma som gäller för öv-

riga aktörer på de marknader de statligt ägda bolagen verkar. Jag lyfter naturligtvis inte av detta ansvar från bolagens ledningar.

Prot. 1998/99:54
11 februari

Anf. 21 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först ber jag att få tacka näringsministern för svaret på mina frågor. Av naturliga skäl är jag inte alldeles nöjd med alla svar. Det kanske inte heller var att vänta.

Fru talman! Låt mig först bara slå fast att jag delar näringsministerns syn att det finns ett ansvar i alla typer av företag och organisationer att försöka hjälpa personer som kan bli friställda med utbildning och omplacering om det finns rimliga förutsättningar för det.

Mina frågor gäller dock i stället styrningen av det statliga företaget och ansvaret för friställningar för olika ägarkategorier. Det finns en rad olika pressklipp från det senaste halvåret i vilka man lätt får uppfattningen att näringsministern gör väldigt olika graderingar av människor som blir friställda från olika företag. Jag står här i talarstolen med pressklipp med direkta citat från näringsministern i vilka det sägs att han skall garantera nya jobb till Porjus när Vattenfall friställer personal där. Det finns pressklipp och även artiklar skrivna av näringsministern där det framgår att staten har särskilt ansvar att hjälpa människor som blir friställda i samband med förändringar inom försvarets organisation men även inom försvarsindustrin. Samtidigt har vi sett vad som har skett vid de mycket omdebatterade förändringarna vid Ericsson i Norrköping och vid de friställningar som sker inom Volvo där vi inte har hört några direkta krav på ersättningsjobb eller garantier från näringsministern.

Jag ställer då naturligtvis frågan: Är det någon form av A-, B- och C-lag på den svenska arbetsmarknaden, där en viss kategori är garanterad ersättningsjobb, en annan att staten skall ha ett särskilt ansvar och en tredje som får klara sig bäst den kan med gängse arbetsmarknadspolitiska insatser.

Jag noterar visserligen att det har skrivits brev inte bara till Assi Domän utan även till Vattenfall. Men jag vill ändå fråga vad dessa brev syftar till. Skrivs motsvarande brev till alla andra svenska företag som gör friställningar för att tydliggöra ansvar och näringsministerns syn? Hur ser näringsministern på Assi Domän, som trots allt till drygt 49 % ägs privat varav flera hundra tusen svenska småsparare? Ställs det särskilda krav på Assi Domän, och har Assi Domän ett särskilt ansvar jämfört med andra bolag?

Jag förutsätter att det inte är ett ägardirektiv som har lämnats via breven. Men jag måste samtidigt ställa frågan: Vilket syfte hade breven i förhållande till ägardirektiv och allmänna och generella åtaganden som kan finnas i de olika skedena för olika företag?

Fru talman! Jag skall sammanfatta detta med tre direkta följdfrågor:

1. Den tidigare socialdemokratiska industriministern har här i kammaren låtit fastslå att statliga företag skall bedriva sin verksamhet på exakt samma villkor som motsvarande privata bolag. Gäller det fortfarande, eller finns det en ny policy från Näringsdepartementet?
2. Hur ser näringsministern på brev till ledningar i halvstatliga företag, av typen Assi Domän, med hänsyn till börsetiken och ansvaret för minoritetsägarna?

Svar på
interpellationer

3. Hur ser näringsministern på det jag beskriver – den syn man lätt får när man plockar samman ett antal citat och ett antal olika klipp från näringsministerns uttalanden om A-, B- och C-lag på den svenska arbetsmarknaden?

Anf. 22 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Staten har alltid ett särskilt ansvar. Förutom att jag är näringsminister och ansvarig för ägandet är jag arbetsmarknadsminister och har ett ansvar för vad som sker på den svenska arbetsmarknaden. Inte minst är det viktigt att regeringen tar ett ansvar när människor blir friställda och när människor inte har ett jobb. Det är min roll, och jag måste använda de medel som står till mitt förfogande.

När det gäller breven i fråga har jag mycket hovsamt och ganska enkelt förtydligat de regler som vi har på svensk arbetsmarknad och inte minst det moraliska ansvar som man förväntar sig att alla arbetsgivare har därest den här typen av omstruktureringar görs.

När det sedan gäller de frågor som här tas upp av Per Westerberg om den artikel som har skrivits om försvarsindustrin anser jag att när regering och riksdag fattar beslut som direkt påverkar en verksamhet – i detta fall försvarsindustrin – har regering och riksdag ett speciellt ansvar. När en åtgärd vidtas som man vet, som i detta fall, direkt kommer att leda till förändringar, nedskärningar och minskad sysselsättning får man ta detta ansvar.

I fråga om Norrköping har jag talat med Ericssons ledning. Jag har under en längre tid haft samtal med Ericssons verkställande direktör om hur man, sett till samhällets intresse, borde hantera detta. Jag har också tillsatt landshövding Björn Eriksson för att ta upp frågan mellan å ena sidan företagets ledning och å andra sidan mig och de olika myndigheter som vi har lokalt och regionalt.

Detsamma gäller Volvo. Jag har under en längre tid haft direkta kontakter med verkställande direktören på Volvo.

Som svar på de frågor som ställts vill jag helt kort säga följande:

- Statliga företag skall självklart behandlas på samma villkor som alla andra företag. Det är speciellt känsligt när vi är delägare och det finns andra ägare.
- Brev som jag har skrivit har jag redan redogjort för.
- Här finns ingen A-, B- och C-verksamhet, utan alla måste behandlas lika.

Anf. 23 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Staten har alltid ett särskilt ansvar, säger näringsministern. Då ställer man sig naturligtvis frågan: I vilken egenskap? Självfallet finns det generella åtgärder som vidtas vid arbetsmarknadspolitiska åtgärder, arbetsförmedlingar, olika typer av omskolning m.m. Det är den naturliga, normala verksamheten i samband med friställningar.

Att det sedan går ut särskilda brev till statliga företag ger, när nu näringsministern upprepar detta, närmast ett intryck av att det finns särskilda krav som ställs på de statliga företagen, utöver vad som gäller för de privata.

Jag är glad att näringsministern även talar med Ericsson och Volvo, något som jag tycker att det är naturligt att varje näringsminister gör. Men hur är det med alla andra friställningar? Det är ju inte bara stora svenska företag som det gäller. Permitteringar sker dessvärre i alla typer av företag. Små, medelstora och stora företag, ja, t.o.m. enmansföretag lägger ju ned och människor blir friställda.

Jag räknar inte med att näringsministern skall tala med varje enskild företagare men det finns faktiskt ett ansvar även för det som sker på de små arbetsplatserna, som är den dominerande delen av hela den svenska arbetsmarknaden.

Jag tycker således fortfarande att näringsministern, och detta finns det mycket klara tecken på, delar in arbetsmarknaden i A-, B- och C-lag. A-laget har särskilda förmåner genom att det handlar om anställda i statliga företag eller företag som har beställningar från försvaret eller annan statlig myndighet. Sedan finns det andra som ligger längre bort, kanske ett B-lag. Det är de som näringsministern talar med. Vidare har vi ett C-lag med alla de hundratusentals människor som är anställda i företag som näringsministern fysiskt icke har möjlighet att tala med. Jag tycker att detta är en djupt otillfredsställande situation och menar att det skall vara en generell politik. Självfallet gör vi insatser där så är möjligt men alla kategorier måste likabehandlas, oavsett vilken arbetsgivare de har.

Sedan, fru talman, hade jag en fråga om Porjus och Vattenfalls aviserade friställningar där. Näringsministern var ju i samband med sitt brev ute och garanterade att man skulle få ersättningsjobb från det statliga företaget. Jag har ingenting emot ersättningsjobb, tvärtom. Men det är särbehandlingen och säringripandet i statliga företag som jag tänker på. Jag har väldigt svårt att se att näringsministern fullföljer den situation som har varit gällande i denna kammare – att statliga företag skall behandlas på samma sätt och agera på samma sätt som motsvarande privata – om man räknar med att man får förmaningar och brev från ägaren vid olika tillfällen om hur man skall göra vid olika händelser som uppstår.

Fru talman! Jag vill fullfölja mina följdfrågor med att ånyo fråga näringsministern:

1. Är det inte i praktiken så att det svar som näringsministern nyss gav är att han behandlar olika löntagarkategorier som A-, B- och C-lag när det gäller friställningar?
2. Hur ser näringsministern själv på sina garantier beträffande Porjus om ersättningsjobben – där finns det ju direkta citat?
3. Är det så att alla statliga företag, hel- och delägda, framöver skall se brev från ägaren som brev från vem som helst – de skall ju agera som vilket enskilt privat bolag som helst?

Anf. 24 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Om man inte kan ha kontakt med alla företag – det är riktigt som Per Westerberg säger; vi har varsel från både små och stora företag – innebär inte det att man inte tar ett ansvar. Skall jag exempelvis när Volvo varslar 5 400, när Ericsson varslar 10 000 och när lilla Porjus varslar 150 personer säga att jag inte haft möjlighet att ta kontakt med

alla andra och att jag därför inte tar kontakt med dessa? Det vore en orimlig politik.

Vi i regeringen och jag som minister har ett mycket stort ansvar men – och det är detta som jag pekar på – företagen har i första hand det största ansvaret. Alla företag skall ta sitt ansvar.

När det gäller Porjus vill jag tillägga att jag som minister med ansvar för regionalpolitiken ansåg att det är väldigt svårt att hitta andra arbetstillfällen i Porjus jämfört med hur det är på stora orter – man kan jämföra med t.ex. Göteborg och andra orter där Volvo har varslat. Då tycker jag att det är rimligt att jag försöker skaffa en mängd ersättningsjobb, vilket jag också genom olika åtgärder har gjort. Det är något som jag både är stolt över och står för.

Anf. 25 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag delar helt näringsministerns uppfattning. Naturligtvis kan man inte ha kontakt med alla företag men kraven måste vara ungefär desamma. Dessutom måste man försöka göra så att kommunikationen blir någorlunda jämbördig. I så fall är det inget unikt med Vattenfall i Porjus eller med Assi Domän i Piteå – även om det är näringsministerns egen kommande valkrets. I stället är det fråga om generella regler som gäller lika för alla.

Jag efterlyser därmed *generella* åtgärder både när det gäller arbetsmarknadspolitiken och kraven på företagens ansvar och när det gäller näringsministerns försök till kommunikation. Det går att kommunicera, inte minst via medierna, även med en stor mängd företag. Deras sätt och deras problem kan vara gällande när det gäller att försöka skapa en gemensam dialog om hur situationer kan lösas även för det mycket stora antal svenskar som finns i mindre och medelstora företag och som har rätt till likabehandling motsvarande vad som gäller i statliga eller stora företag.

Det är självklart bra att man gör ansträngningar för att få jobb till Porjus i samband med friställningar. Men jag tycker icke att man kan ställa ut några garantier. Det finns många fler orter både i Norrland och i andra glesbygdsområden i Sverige som i så fall har rätt att kräva ersättningsjobb och garantier från näringsministern. De har för övrigt lyst med sin frånvaro.

Till sist, fru talman! Vilka kriterier har näringsministern med dessa aktiviteter för att vidta åtgärder, samtala eller på annat sätt försöka lindra effekterna i samband med friställningarna? Vilka kriterier gäller för de statliga företagen, de stora och de mindre och medelstora företagen? Är de generella eller gäller de från fall till fall när det inte finns någon generell princip?

Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! De kriterier som gäller på svensk arbetsmarknad är samma för alla. De små företagen är inte undantagna. Huvudkriteriet är att det är företaget som i första hand tar ansvaret. Sedan har vi generella arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att i andra hand tillsammans med företaget ta ett ansvar. Ytterst har regeringen och riksdagen ett ansvar för det som sker på svensk arbetsmarknad. När det sker väldigt stora föränd-

ringar utser regeringen speciella förhandlingsmän, och det är inget nytt – jag kan nämna Söderhamn. Och då får man vidta speciella åtgärder.

Alla skall behandlas lika, och alla skall ha samma förutsättningar. Statliga verksamheter och aktiebolag skall inte behandlas annorlunda än andra bolag som icke är statliga. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:54
11 februari

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

8 § Frågestund

Frågestund

Anf. 27 ANDRE VICE TALMANNEN:

I dagens frågestund kommer följande statsråd att delta: Finansminister Erik Åsbrink, jordbruksminister Margareta Winberg, statsrådet Mona Sahlin, statsrådet Leif Pagrotsky, näringsminister Björn Rosengren, statsrådet Ingegerd Wärnersson, statsrådet Britta Lejon och kulturminister Marita Ulvskog. Finansministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde inom regeringen. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Varsågoda att ta plats. Då är vi redo att börja.

Medlemskap i EU

Anf. 28 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Många länder förhandlar nu om medlemskap i EU. För att få bli medlem krävs det att man fullt ut antar akin, dvs. det regelverk som EU byggt upp. Framför allt gäller det den inre marknaden.

Utan tvivel hör EMU och den gemensamma valutan till akins centrala delar. Jag har därför en fråga till finansministern. Kan man bli medlem i EU utan att fullt ut införa euron?

Anf. 29 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det är en fråga som måste tas upp i de pågående förhandlingarna. Det finns ingen automatik som gör att ett land i samma ögonblick som det träder in i EU också blir medlem i EMU. Det krävs att en rad villkor uppfylls som går utöver dem som krävs för att man skall kvalificera sig som medlem i EU.

Om något land i de kommande förhandlingarna eftersträvar ett undantag har det landet möjlighet att ta upp detta, och så får det bli en fråga för förhandlingarna. Det viktiga är att det inte finns någon automatik när det gäller att bli medlem i EMU samtidigt som man blir medlem i EU.

Anf. 30 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! När vi förhandlade om att Sverige skulle bli medlem i EU fick vi mycket klart för oss att vi fullt ut måste acceptera akin. Vid det laget var euron inte införd. Vi hade stora besvärigheter med att över huvud taget förhandla fram ett undantag för snuset, som inte på samma sätt tillhör de centrala delarna av regelverket. EMU och euron gör det i högsta grad.

Jag förstår finansministern så, att han hänvisar till att det kan bli övergångsregler. Vi har redan dessa övergångsregler i form av konvergenskraven. Kommer ett land att kunna bli medlem i EU utan att uppfylla konvergenskraven? Måste man inte, om man nu uppfyller kraven, införa euron direkt?

Kommer inte euroländerna att till varje pris försöka undvika att det som hände i Sveriges fall upprepas, dvs. att ett land tas in som medlem och sedan ställer sig vid sidan av och inte uppfyller kraven enligt fördraget?

Anf. 31 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag förstår att det egentliga syftet med Lars Tobissons fråga inte var omsorg om de länder som ansöker om medlemskap i EU, utan inlägget var ett led i den inrikespolitiska debatten. Det gäller Sveriges förhållande till EMU och inte Lettlands eller Rumäniens förhållande till EMU. Då är vi tillbaka i den vanliga fråga som vi har diskuterat så många gånger.

Vi har fattat ett politiskt beslut i denna kammare i stor majoritet om att Sverige inte skall delta vid starten av euron. Det är ytterst en politisk bedömning som vi gör. Vi har också vid den behandling som skedde i maj förra året, där jag för övrigt själv deltog, befunnits vara i enlighet med fördraget.

Om och när Sverige skall gå in i EMU är en senare fråga, och den skall avgöras av svenska folket i val eller folkomröstning.

Jag tänker inte ge några pekpinnar eller råd till de länder som nu ansöker om medlemskap i EU. Jag är övertygad om att de kan driva sina intressen och att man så småningom kommer fram till en uppgörelse med EU.

Lagen om jämställdhet

Anf. 32 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till jämställdhetsminister Margareta Winberg.

När jag har varit ute på arbetsplatsbesök i såväl Järfälla som Hudinge här i Stockholms län har jag erfarit att lagen om jämställdhet inte är tydlig vad gäller fackens möjligheter att få del av anställdas individuella löner för att kunna kartlägga löneskillnader mellan kvinnor och män

och i förlängningen också göra något åt dem. De flesta arbetstagare har i dag individuella löner, och många arbetsgivare vägrar att lämna ut dem.

Jag vill fråga ministern om hon har för avsikt att göra lagen tydligare, så att facken kan få ta del av denna statistik.

Prot. 1998/99:54
11 februari

Frågestund

Anf. 33 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Svaret på frågan är ja. Det finns nu en utredning. Hans Stark har under hösten fått tilläggsdirektiv som avser just att man skall titta på löneutvecklingen. I det uppdraget ingår just det som Christina Axelsson tog upp.

Anf. 34 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Jag är väldigt tacksam för det. Det är stora problem för många fackliga organisationer. De flesta har individuella löner i dag.

Tack för svaret.

Hallandsåsen

Anf. 35 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsministern som berör trafik och miljö.

I december månad överlämnades till regeringen ett beslutsunderlag från Banverket om Hallandsåsen och situationen där. Det är nu många som frågar sig hur det går med projektet.

Jag undrar helt enkelt om regeringen har någon tidsplan för när man skall säga något i denna fråga, så att de många berörda parterna får ett besked.

Anf. 36 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Regeringen har fått både tunnelkommissionens rapport och Banverkets redovisning av de olika alternativ som finns för den fortsatta hanteringen av järnvägsbygget vid Hallandsåsen. Såväl tunnelkommissionens rapport som Banverkets förslag skall nu studeras. När vi har studerat dem kommer regeringen att återkomma.

Anf. 37 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Min poäng var att jag ville få en hint om hur tidsplanen ser ut för detta projekt. För alla oss som är inblandade i trafik- och miljöfrågor är det värdefullt att få veta om beskedet kommer i vår, i höst, inom en vecka eller inom en månad.

Kostnadsramen har spruckit ordentligt för detta. Skall det bli någonting måste det tillskjutas nya pengar. Det antar jag att regeringen är medveten om. Miljöproblemen förefaller inte heller vara lösta.

Jag skulle gärna vilja ha åtminstone en uppskattning av när frågan kan hanteras och när ett besked kommer.

Anf. 38 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Frågan är så viktig att den måste ta den tid som behövs. Mitt svar är att den icke kommer att behandlas under våren, utan tidigast i höst.

Frågestund

Anf. 39 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till Marita Ulvskog.

Sverige bryter mot FN:s barnkonvention. Det slår FN:s kommitté för barnets rättigheter fast efter att ha granskat den svenska barnpolitiken. Kommittén uttrycker oro över hur ekonomiska nedskärningar drabbar barnen och uppmanar regeringen att se över effekterna.

Det gäller inte minst kultur- och fritidsområdet. Barnen får betala den svenska statsskulden, vilket är oacceptabelt. I Stockholms stad används nu skalpell för att ta bort s.k. onödigt dödkött. Bibliotek, kvartersbiograf, ungdomens hus och verkstäder är några exempel.

Min fråga blir: På vilket sätt avser kulturministern se över effekterna av att barnkonventionen inte uppfylls?

Anf. 40 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag delar Ewa Larssons oro över utvecklingen i Stockholms kommun. Där har man valt att lägga hårda besparingskrav på just kultur- och fritidssektorn. Vi ser en del oroande verkningar, bl.a. när det gäller barnbiblioteks- och biblioteksverksamheten.

Vi kommer att följa utvecklingen mycket noga. Jag kommer i slutet av mars och i början av april att samla representanter för landets kommuner för att diskutera just biblioteksfrågan och barns tillgång till läsande och litteratur. Samtidigt kommer vi naturligtvis att gå igenom hur myndigheter och andra lever upp till de uppdrag som de har fått av regering och riksdag att prioritera just barn- och ungdomskulturen.

Anf. 41 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! För tydlighetens skull vill jag påminna om att vi i barnkonventionens artikel 31 kan läsa: Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation, anpassad till barnets ålder, samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

Jag tycker att det är bra att läsa upp detta när också finansministern är här.

Det är alltså regeringarna som bär ansvaret för den här uppfyllelsen. Och nu har Sverige fått en allvarlig erinran om brott mot konventionen bl.a. vad avser kultur och fritid. Då frågar jag igen: Vad ämnar kulturministern göra för att sona brottet?

Anf. 42 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Staten och regeringen står för ungefär hälften av de offentliga resurser som tillförs barn- och ungdomskulturen.

Vi har valt att mycket tydligt tala om att barn och ungdomar har högsta prioritet. Vi har valt att t.ex. införa ett helt nytt litteraturstöd som tar sikte just på barn och ungdomar. Man kan gå igenom område för område och upptäcka att det är precis samma prioriteringar som gäller.

När det däremot gäller den andra halvan av stödet, det som kommuner och landsting står för, vet vi att det på sina håll har varit svårt att hålla uppe de höga ambitionerna. Man har dessutom, som kanske i

Stockholm, valt att göra prioriteringar som går på tvärs med barnkonventionens intentioner.

Som jag sade kommer vi att ta upp direkta kontakter med de kommuner som lämnar svarta hål, som staten inte klarar av att fylla igen, på detta oerhört viktiga område.

Tack!

Prot. 1998/99:54

11 februari

Frågestund

Insyn i kommunala bolag

Anf. 43 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Britta Lejon.

Kommunala bolag är en styrelseform som ur demokratisk synpunkt är problematisk. Skattebetalarnas pengar riskeras utan att den demokratiska kontrollen kan ske på samma sätt som i vanliga nämnder och styrelser i kommunen. Den direkta kontrollen utövas av personer som inte behöver vara direktvalda.

Aktiebolagslagen gör att normal insyn och offentlighet inte är möjlig. Och de nya halvkommunala bolag som nu växer fram minskar ytterligare möjligheten till insyn. Jag har exempel på avtal som har ingåtts mellan kommunala och privata bolag som inte får offentliggöras. Det är säkert ingen tillfällighet att många av de mest utpräglade exempel på maktmissbruk och vidlyftig representation avslöjas bland kommunala bolag.

Fru talman! Jag vill fråga statsrådet Britta Lejon om hon som ansvarig för demokrati frågor i regeringen anser att det finns en konflikt mellan grundläggande demokratiska styrelseprinciper och kommunala bolagsformer. Och i så fall undrar jag vilka åtgärder ministern kan tänka sig att diskutera i framtiden.

Anf. 44 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Vi kommer inom kort från regeringens sida att lägga fram en proposition för riksdagen där vi behandlar den kommande revisionen av de kommunala verksamheterna och bl.a. de kommunala bolagen. Där har vi till syfte att förstärka insynen och revisorernas möjligheter. Framför allt skall de ansvariga förtroendevalda i kommunerna ges större möjligheter att bevaka vad som händer i de kommunala bolagen.

Om jag uppfattar frågeställaren rätt är detta en vidare fråga; den handlar inte enbart om revisionen. Jag är i och för sig beredd att föra en diskussion om vilka demokratiska effekter våra nuvarande kommunala verksamhetsformer kan ha haft. Men jag är inte för närvarande beredd att komma med några närmare besked i den frågan. Det finns tidigare utredningsbetänkanden som behandlar de här frågorna. Jag ber att få återkomma.

Anf. 45 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Tack för svaret! Jag förmodar att vi har skilda grundinställningar. Jag anser ju att det finns en konflikt inbyggd. Det är i och för sig positivt att statsrådet vill föreslå möjligheter till ökad insyn. Men jag var intresserad av att få ett svar om statsrådet anser att själva konstruktionen med kommunala bolag är en motsättning i förhållande till normal kommunal demokrati, vilket jag anser att den är.

Anf. 46 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Den behöver inte nödvändigtvis vara det. Det beror på vad det är för verksamhet som man har i kommunala bolag. Däremot tycker jag att det är olyckligt när vi använder oss av för mycket blandformer av privat och offentlig verksamhet utan att kanske dra konsekvenserna av det.

Jag tror att kommunerna redan inom ramen för det regelverk som vi har i dag skulle kunna ställa mycket högre krav vid upphandling. Då skulle man faktiskt komma mycket längre mot det som Ulf Nilsson åsyftar, nämligen ökad insyn och demokratisk kontroll över de verksamheter som vi med skattemedel i dag ser till utförs inom kommunala bolag eller på entreprenad.

Jag tror alltså att vi kan göra mycket mer redan inom ramen för nuvarande regelverk.

Vänerskolan

Anf. 47 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till skolminister Ingegerd Wärnersson. I vår lokaltidning hemma i Vänersborg fanns det i måndags en artikel med en fet rubrik över fem spalter som löd: Skolministern tror på Vänerskolan.

Vänerskolan, som ligger i Vänersborg, är västra regionens teckenpråkiga grundskola. Det är med andra ord en skola för döva, vilken är väl känd av skolministern.

Den här artikeln byggde inte på någon intervju med skolministern utan på ett skolbesök av några socialdemokratiska riksdagsmän som delgav tidningen sin version av läget.

Jag vet att skolministern tidigare har varit ordförande i en statlig utredning om landets specialskolor, den uppmärksammade Funkisutredningen, som i brist på besked skapar stor oro på Vänerskolan. Det förväntas komma en proposition om specialskolorna den 28 maj. I Vänersborg är man bekymrad över vilken inriktning den kommer att ha.

Min fråga är: Tror skolministern fortfarande på Vänerskolan? Eller borde kanske nämnda tidningsrubrik haft formuleringen: Tidigare trodde skolministern på Vänerskolan?

Anf. 48 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det är roligt när man blir omnämnd när man själv inte har sagt någonting. Men jag har besökt skolan i Vänersborg, och när jag var där gjorde den ett mycket positivt intryck. Det tror jag att den kommer att göra i fortsättningen också. Det är en bra ledning, kompetent personal och en trivsamt och utvecklande miljö för de elever som går där. Så det står jag fast vid.

I Funkisutredningen kom vi fram till att vi skulle peka ut de skolor som även i fortsättningen skulle vara specialskolor för döva elever. Det finns en del elever i Göteborg och några i Vänersborg – på den här skolan. Funkisutredningen gav inte besked om vilken av dessa skolor som skulle finnas i fortsättningen. Det beslut som man kom fram till i utredningen var att regionen skulle ta ställning till vilka av skolorna som skulle permanentas.

Vi kommer att komma tillbaka. Nu gör vi en sammanställning av alla remissvar, och propositionen kommer förhoppningsvis att läggas fram i slutet av maj för riksdagen, och då kommer jag att ge ett definitivt besked.

Prot. 1998/99:54
11 februari

Frågestund

Anf. 49 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det var positivt. Jag förutsätter att skolministern under det här propositionsarbetet väl beaktar de fakta som talar för att just västra regionens dövskola bör ligga i Vänersborg.

Vänersborg har t.ex. en hundraårig tradition på området. Vänersborg ligger centralt i regionen. Eleverna vid Vänerskolan erbjuds en fullvärdig teckenspråklig miljö, vilket är synnerligen betydelsefullt och viktigt. Och den långa traditionen med utbildning av döva i Vänersborg har under senare år utökats med teckenspråksutbildning även för hörande ungdomar vid stadens gymnasieskola, Birger Sjöberggymnasiet.

Fru talman! På ingen annan plats i regionen finns denna kombination av starka argument.

Tack!

Anf. 50 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Nu har den här skolans talan förts. När vi återkommer till debatten i riksdagen får vi väl höra de som talar för Göteborgsdelen. Men jag har alltså inga invändningar mot beskrivningen av skolan som sådan. Det var ju det som stod i rubriken. Det är en bra skola, men det är också en bra verksamhet som finns i Göteborg.

Tågtrafiken

Anf. 51 STURE ARNESSON (v):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsminister Björn Rosengren.

Regeringens obegripliga kommunikationspolitik när det gäller tågtrafiken är ett stort problem. 60 miljarder har de senaste åren investerats i järnvägsspår i Sverige. Samtidigt tar staten ut så höga banavgifter av SJ att man inte har råd att köra tågen. Det är som att bygga vägar och inte släppa fram trafiken. Nedläggning, halvering och prishöjning har blivit nyckelord när framtiden formas för tågen. Det förstår var och en att det är något som inte står rätt till.

Vår unga generation är mycket miljömedveten. Jag tycker att det är synd när Johanna och Maria hemma på Frykenskolan i Torsby av ekonomiska skäl tvingas ta bussen för att besöka mormor i Stockholm.

Är regeringen beredd att tillsammans med oss i Vänsterpartiet verka för att det skall bli enklare och billigare för vanligt folk att ta tåget?

Anf. 52 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Denna riksdag har fattat beslut om transportpolitiken med utgångspunkt i Kommunikationskommitténs, KOMKOM:s, förslag och slagit fast vilken politik vi skall ha. Den politiken fullföljer regeringen.

Anf. 53 STURE ARNESSON (v):

Fru talman! Inledningen till mitt anförande om regeringens obegrip-
liga kommunikationspolitik när det gäller tågtrafiken kunde vara hämtad
från Vänsterpartiets partiprogram. Nu är det inte så. Det är ett öppet brev
från näringsminister Björn Rosengren till dåvarande kommunikationsmi-
nister Ines Uusmann och dåvarande näringsminister Anders Sundström.
Det är skrivet för ett år sedan och undertecknat av Friluftsförbundets
ordförande Björn Rosengren.

Jag undrar vilken åsikt ministern har i den här frågan.

Anf. 54 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ja, så är det när man gör saker och ting.

Men jag får säga att det onekligen är så att riksdagen och regeringen
har fattat beslut när det gäller kommunikationerna. Vi har en politik som
ligger fast, och den politiken är när det gäller tåg, sjöfart och andra färd-
medel en balans med utgångspunkt i den ekonomiska situation vi har och
i de olika transportkrav vi har. Min åsikt är den åsikt som riksdagen har
gett uttryck för i sitt beslut.

Fisket

Anf. 55 BERIT ADOLFSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till miljö- och jordbruksminister Marga-
reta Winberg.

Frågan gäller en av Sveriges traditionella näringar, som tyvärr är
utrotningshotad, nämligen fisket. Mina intryck kommer från en mycket
känd brygga, Smögens brygga, som nu ligger öde och tom. Att turisterna
inte är där bekymrar mig inte, men fiskebåtarna lyser med sin frånvaro.
Antalet fiskebåtar har minskat i rask takt under senare år, och återväxten
bland yrkesutövarna är svag.

Jag skulle vilja fråga jordbruksministern om hon avser att infria det
löfte som jag har hört att hon har givit till unga fiskare, att göra något åt
deras oblida öde. Jag skulle också vilja höra om vi medborgare kan räkna
med att få tillgång till färsk fisk.

Anf. 56 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag vet inte riktigt vilket löfte Berit Adolfsson syftar på.
Men jag kan väl säga att precis som på jordbrukets område gäller en
gemensam fiskeripolitik inom EU. Den blir snart föremål för debatt och
omorientering. För det ändamålet förbereder vi oss på departementet och
har en arbetsgrupp som arbetar fram en svensk fiskepolitik. Det gör vi i
nära samarbete med näringen, alltså med fiskarna, men också tillsam-
mans med fiskeindustrin. När vi skall förhandla i Bryssel om nästa fiske-
politik kommer vi att ha en mycket väl grundad svensk position.

Anf. 57 BERIT ADOLFSSON (m):

Fru talman! EU har också strukturprogram som har ambitionen att öar
och kustsamhällen skall leva. Snart är det kanske för sent. Vi får reservat
och museer utmed kusterna.

Jag hoppas verkligen att man också tar hänsyn till de svenska fiskarna i EU och att det blir en bra fiskepolitik även i Sverige, så att vi inte lägger död hand över våra fiskare.

Prot. 1998/99:54
11 februari

Frågestund

Anf. 58 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Självklart skall vi värna de svenska fiskarna i de kommande förhandlingarna.

De strukturprogram som fiskarna inom EU kan få tillgång till har vi också för de svenska fiskarna, självklart.

Pedagogiken i skolan

Anf. 59 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till skolministern. Jag har varit ute en del i våra skolor. Allmänt kan man säga att vi hör talas om ganska många larmrapporter från skolan, att den inte fungerar, att elever inte klarar av skolan som de borde få möjligheter att göra osv.

En fråga jag har rör pedagogiken i skolan. Ofta hör vi i dag att lärare och skolledare diskuterar hur man skall organisera sig osv., men vi hör mycket lite om pedagogiken, hur man skall få eleverna mer intresserade av att lära sig, vikten av att lära sig och hur man förmedlar undervisningen. Därför vill jag fråga skolministern om hon har några planer på att ta upp frågan om pedagogiken och dess roll i skolan.

Anf. 60 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det är en bra beskrivning som Marianne Samuelsson gör, säkerligen också riktig. Svårigheten som skolminister är ju att man inte kan styra direkt ut i verksamheter. Vi sätter målen. Hur man når målen är upp till skolan.

Jag har inget projekt eller något i den bemärkelsen i gång för att ta tag i arbetsmetoder. Men de områden som jag har valt att ta upp bygger mycket på hur man ser på elever. Jag har valt värdegrunden som ett oerhört viktigt område. Jag har valt elever som har de största behoven och som också behöver de största resurserna. Genom att fokusera på de här två områdena vill jag också ha i gång en diskussion om hur vi möter elever och hur vi arbetar i skolan. Här handlar det om sådant som människosyn, om arbetslaget, om skolledningen.

Tiden för lärare att ta de här diskussionerna finns i dag. Det gäller att få en attitydförändring, att prioritera den tid man har tillsammans med övrig personal och att sätta pedagogiken i centrum.

Anf. 61 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det känns i alla fall positivt att skolministern har en idé om att det här är viktigt, även om det låter som om det är svårt att från regeringshåll påverka skolan. Jag tror att pedagogiken och dess roll i skolan måste uppmärksammas lite mer.

På samma sätt är det med en annan del som jag har uppmärksammat. Det är föräldrarnas roll i skolan. Trots att vi här har fattat ett beslut om att man skall kunna ha föräldrastyrda skolor och mer av föräldrakontakt har det blivit tvärtom. Det är väldigt få föräldrar som i dag har en aktiv

Frågestund

kontakt med skolan. Det här är oerhört viktiga frågor om vi skall få en bra skola för alla våra barn.

Anf. 62 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Föräldrar är oerhört viktiga. Många gånger blir det så att man säger att det är skolans fel när någonting inte fungerar. Vänder man sig till personal som har jobbat i skolan i många år brukar ofta lågstadielärare säga att man redan när barnen börjar i skolan kan se vilka barn som kanske kommer att behöva det största stödet. Ofta är det så att det faktiskt inte har fungerat hemma.

Den andra rollen är skolledarrollen. Vi kommer noggrant att följa upp Skolverkets utbildningsinspektörers rapport om skolledarrollen. Skolledaren är den som har det yttersta ansvaret för den pedagogiska utvecklingen. Vi skall åka på turné med rapporten, stimulera till samtal med politiker och skolledare, ta reda på varför de negativa delarna fanns i rapporten och hur vi kan gå vidare. Det är för mig att stimulera den pedagogiska debatten.

Möbelindustrin

Anf. 63 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Leif Pagrotsky. Den gäller möbelindustrin.

Jag hade i går förmånen att vara på möbelmässan och träffa företrädare för näringen. Vid rundvandringen och diskussionerna med de olika företrädarna av såväl små spjutspetsföretag på designområdet som stora internationella möbelföretag framkom att de önskade få hjälp att komma ut på exportsektorn. De jämförde med andra länder. De önskade sig mer stöd från den svenska regeringen, t.ex. via ambassaderna.

På vilket sätt avser statsrådet Pagrotsky att verka i den riktningen?

Anf. 64 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Detta är en av de unga dynamiska och snabbväxande branscherna som börjar framträda i Sverige och som bygger på kreativitet, nyskapande och god smak.

Den delen av möbelindustrin som består av unga designinriktade små företag är expansiv. De har i anslutning till mässan i Älvsjö publicerat siffror som visar att exporten ökade förra året med 12 %. Omsättningen i småföretagen har mångdubblats.

Detta är en av de branscher där jag själv har engagerat mig genom att bistå en smula i marknadsföringen. Jag var med och invigde den svenska delen av möbelmässan i Köln för ett par veckor sedan. Där var det påfallande hur mycket de befintliga möbelföretagen förnyar sitt sortiment och förnygrar designen. Det är välgörande, och det bidrar till bilden av Sverige som ett land av kreativa nyskapande moderna företag.

Anf. 65 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag företräder Jönköpings län, vilket är en del av Småland. Vi vet att det fortfarande i hela Småland finns mycket av möbelindustri. Det känns därför välkomnande att höra statsrådets intresse för

branschen. Jag vet också att han har varit på besök på Träcentrum i Näs-sjö.

Jag vill gärna utveckla frågan lite mer. Branschen är splittrad. Där finns allt från små företag med svaga resurser till stora företag med egna ekonomiska resurser att knyta samman möjligheten att marknadsföra sig bättre utåt. Nya designer knyts till företag som inte riktigt har insett att design är ett så oerhört viktigt konkurrensmedel framöver.

Anf. 66 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag delar helt och fullt Carina Häggs inställning att design är ett formidabelt konkurrensmedel som vi måste använda till vår fördel.

En åtgärd som regeringen har vidtagit är att tillsätta en utredning om form- och designverksamheten i Sverige. Generaldirektör Claes Ljung har tillsatts som utredare. Vi räknar med att detta kommer att leda fram till förslag om en rad kraftfulla åtgärder så att vi ytterligare kan flytta fram positionerna på detta viktiga område.

Företagsnedläggelser i små kommuner

Anf. 67 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsministern.

Beslutet om Ericssons nedläggning togs med rätta upp i rikets alla TV-kanaler. Men hur mycket nämndes om Saabs avveckling i Ödeshög? Det är så lätt att strålkastarljuset bara faller på de stora kommunerna.

Det blev stora effekter för Norrköping när 500 arbetstillfällen gick förlorade. Men faktum är att 60 förlorade arbetstillfällen slår ännu hårdare mot en liten kommun som Ödeshög.

Har näringsministern planer på att göra något för de små kommunerna, exempelvis Ödeshög, som drabbas hårt av företagsnedläggelser?

Anf. 68 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Den procedur som finns för varsel och nedläggningar är i första hand en fråga för företaget tillsammans med regionala myndigheter som länsarbetsnämnd, länsstyrelse och arbetsförmedling – och om så behövs för Näringsdepartementet. Huvudlinjen är att man tillsammans skall klara av situationen på det lokala planet med de regionala myndigheterna.

Anf. 69 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jag tackar för svaret, men jag noterar samtidigt att jag inte har fått några konkreta förslag på åtgärder.

Vi har sagt att Hela Sverige skall leva och att avfolkningen av landsbygden skall motverkas. Det stod också i den regeringsförklaring som Göran Persson läste upp i kammaren i höstas.

Det krävs handling i stället för vackra ord om så skall ske. Hur är då läget i dag? Lantbruket, ryggraden för en levande landsbygd, dignar under skatteryggsäckens tunga ok. Samtidigt får lantbruksskolorna allt färre elever som vill bli lantbrukare. Utflyttningen från landsbygden ökar. Nu krävs att regeringen fattar beslut som i högre grad gynnar gles-

Prot. 1998/99:54
11 februari

Frågestund

Frågestund

bygden, om statsministerns regeringsförklaring om att Hela Sverige skall leva skall ha någon mening.

Anf. 70 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Så har också regeringen gjort. Vi har nu i alla delar av Sverige en stark verksamhet med de s.k. tillväxtavtalen. De regionala myndigheterna och inte minst näringslivet deltar i att försöka få fram förslag som är kopplade till den egna regionen. Vi har fattat beslut om att tillsätta en utredning som skall se över regionalpolitiken. Den skall arbeta snabbt. Därmed har vi vidtagit de åtgärder som är möjliga. Jag delar uppfattningen att det är viktigt att vi från regeringens sida och andra aktörer engagerar oss starkt i regionalpolitiken.

Tandvårdsförsäkringen

Anf. 71 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag skulle vilja vända mig till finansminister Erik Åsbrink. Jag skulle vilja ställa en fråga om tänder. Nu vet jag att tänder inte är Erik Åsbrinks område. Det är någon annans område. Men jag tänkte ställa frågan i mer allmänna ordalag.

Under ett antal år har det skett försämringar i tandvårdsförsäkringen. Förra året skedde förändringar i socialtjänstlagen, som gör att kommunerna har möjlighet att neka bidrag till basal tandvård för människor som söker socialbidrag. Socialstyrelsen har påpekat att tandstatus håller på att bli en klassfråga.

Håller Erik Åsbrink med mig om att vi gemensamt skall jobba för att tandstatus inte skall bli en klassfråga i framtiden?

Anf. 72 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att detta inte är min fråga i regeringen. Det är andra som hanterar den.

Först och främst förbättrades tandvårdsförsäkringen vid årsskiftet. Ungefär 500 miljoner kronor i nya medel har tagits fram för att förbättra tandvårdsförsäkringen.

Jag delar helt frågeställarens syn att vård av tänder aldrig får bli en klassfråga.

Anf. 73 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret. Jag tror att vi har en samsyn i denna fråga. Det är också viktigt att i framtiden ha uppfattningen att tänder är en del av kroppen. Tänder skall inte särbehandlas på det sätt som hittills har skett.

Poängen i min fråga är att socialtjänstlagen har försämrats så att fler ekonomiskt utsatta människor får en betydligt sämre tandstatus i och med att de inte kan få hjälp med den basala tandvården utan endast med den akuta tandvården. I många fall går det så pass långt att det blir fråga om att dra ut tänderna.

Anf. 74 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag har tre kommentarer.

För det första delar jag uppfattningen att tänder är en del av kroppen.

För det andra innebär den nya socialtjänstlagen betydande förbättringar jämfört med det system som fanns tidigare.

För det tredje skall såväl den nyligen genomförda förändringen av tandvårdsförsäkringen som den relativt nyligen beslutade förändringen av socialtjänstlagen utvärderas inom sinom tid. Det är för tidigt att göra det i dag. Sedan får vi se framöver om det finns skäl att genomföra förändringar. För dagen är det inte aktuellt.

Det förråande språket

Anf. 75 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Min fråga rör humankapitalet, och jag skulle vilja ställa den till kulturministern.

Alltfler människor upplever att vi har ett hårt samhälle, inte bara materiellt utan också mentalt. Det är fråga om kyliga relationer, förråande inslag, våld och motsättningar bland både vuxna och barn. Där spelar språket en stor roll.

Vi har upplevt att alltfler reagerar mot det förråande språket och att det tillåts passera i olika sammanhang.

Jag såg häromdagen att man i den lilla kommunen Götene i Västergötland hade en stor demonstration där 700 människor, barn och vuxna, ställde upp en kväll i en protest mot det som man allmänt skulle kunna kalla förråande inslag i vårt språk.

Min fråga blir om kulturministern och regeringen upplever att det här är någonting som bekymrar och om man har någon plan för att vi tillsammans, och framför allt på regeringens initiativ, skall kunna få en bättre situation när det gäller den här typen av problem.

Anf. 76 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det är en viktig fråga som Elver Jonsson tar upp. Från regeringens sida är vi mycket engagerade i den typen av frågor. Det handlar om det förråande språket. Det handlar också, vilket Våldsskildringsrådet kunde rapportera om häromdagen, om ett ökande våld som visas i televisionen, där *public service*-kanalerna har bättrat sig medan de kommersiella kanalerna har ökat sitt utbud av våldsinslag, ofta också i barnprogram.

Jag tror att det här måste angripas väldigt brett, och det är också regeringens inställning. Det handlar om att skolministern i hög grad kommer att arbeta med värderingsfrågor och därmed också med det förråande språket bland barn och ungdomar, inne i klassrummen och ute på skolgårdarna. Det handlar om kulturens och kulturpolitikens inriktning på att ge barn kulturella upplevelser och en trygghet i läsandet och litteraturen, att ha en språkförmåga och en läslusta, därför att det påverkar också rikedomerna i det egna språket.

Prot. 1998/99:54

11 februari

Frågestund

Anf. 77 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag har stor sympati för det svar som kulturministern ger här. Jag tror också att det vill till ett väldigt brett inslag. Möjligen skulle man kunna säga att kulturministern sköt över en del på skolministern.

Det som barn och ungdomar har för sig är ofta en spegel av det vuxenvärlden gör, och vi kanske skall lägga en tyngdpunkt också på oss vuxna och vårt ansvar för hur språket hanteras i arbetsliv och kulturella situationer. Det är ingen tvekan om att man i skolan är bekymrad, därför att när språket inte räcker till är våldet nästa steg. Det drabbar som regel alltid de svagare och väldigt ofta kvinnor och flickor. Därför är det i hög grad också en jämställdhetsfråga.

Jag tror att några nya fräscha idéer – kalla dem gärna pedagogiska grepp från regeringens sida – skulle kunna spela en god utveckling i händerna, inte därför att vi vill ha ett förmyndarsamhälle men därför att vi skall få en genuin känsla för det goda språkets värde.

Anf. 78 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag vill verkligen inte skjuta över ansvaret på skolministern ensam, utan vi är många statsråd och många i denna kammare som har ett gemensamt ansvar.

Vi har under den förra valperioden haft en samarbetsgrupp under Kulturdepartementets ledning, Kulturen i skolan, och där har den här typen av frågor diskuterats och också resulterat i olika uppdrag till myndigheterna på området. Det handlar om kulturpolitiska inslag, om skolans roll, om mediernas roll och naturligtvis också om vuxenansvaret. Jag tror inte att det här är någonting man löser genom att knäppa med fingrarna, men jag tror att det är bra om samhällsklimatet i stort präglas mer av solidaritet och omsorg om varandra. Jag tror att det märks också i språket.

Grundskolans timplan

Anf. 79 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till Ingegerd Wärnersson.

Grundskolans timplan kan man i dag jämkä med 20 %, undantaget kärnämnenä. Det pågåär också en viss försöksverksamhet med en friare användning av timmarna. Min fråga är: Avser ministern att komma med ett förslag, och i så fall när, på en hel eller delvis avreglering av timplanen i grundskolan?

Anf. 80 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Vi har precis fattat beslut om att lämna ut en försöksverksamhet om en slopad timplan, och det har nu gått ut på remiss till samtliga kommuner. De två alternativ som man skall remissvara på är om försöksverksamheten skall vara begränsad till omkring 20 kommuner, som riksdagen har föreslagit, eller om det skall vara en försöksverksamhet som alla som vill kan få vara med i. Sedan är det tänkt att försöksverksamheten skall pågå i fem år, med ett avstamp efter halva tiden för att man skall se hur det hela utvecklar sig. Det skall också finnas många kriterier för hur man skall bedriva försöksverksamheten, så att vi

kan garantera att det fortfarande är en god kvalitet i undervisningen och att man når de mål som vi har satt upp.

Innan detta har varit ute på remiss och vi har fått in remissvaren och före de fem åren med försöksverksamhet kan jag inte uttala mig om hur det blir i framtiden.

Prot. 1998/99:54
11 februari

Frågestund

Anf. 81 PER LAGER (mp):

Fru talman! Målet om en skola för alla borde kanske kompletteras med en skola för envar. Jag vill fråga Ingegerd Wärnersson: Hur skall vi kunna säkerställa stödet till de elever som i dag har särskilda behov i skolan? Det är ett problem vi har, nämligen med riktade stöd till hemspråk, svenska 2, men vi har en påse pengar till det övriga.

Problemet för skolledarna, som har varit uppe här tidigare, är att de inte har pengar så att det räcker för att just säkerställa stödet till de elever som har damp, dyslexi osv. Hur skall vi klara av det?

Anf. 82 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Ju mer kunskap vi får om elever som har de största behoven, desto större behov av resurser kommer vi att känna att vi har. Vi kommer att lägga fram förslag på olika sätt.

Det första konkreta förslaget kommer i den s.k. funkispropositionen i slutet av maj. Där kommer vi att ta upp ganska mycket om det kommunala ansvaret och hur man gör resursfördelningar och också förslag om hur man kan stärka rättigheten för elever att få sina behov tillgodosedda.

Vi kommer att fortsätta med att till hösten tillsätta en arbetsgrupp med lärare och annan personal som har erfarenhet av elever med särskilda behov. Deras främsta uppgift kommer att bli att plocka fram individuella studieplaner, som är förenade med det vi inom skolan kallar åtgärdsprogram, för att just tillgodose att alla elever kan nå sina mål fast på olika sätt och på olika lång tid.

Lönebildningen

Anf. 83 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Mona Sahlin.

Den utredning om medling och lönebildning som har pågått har bl.a. påvisat att den nominella lönen har ökat kraftigt 1990–1997 medan den reala lönen har legat helt stilla. Man har också kommit fram till slutsatserna att lönebildningen inte fungerar bra och att det krävs ett brett stöd för förändringar.

Då är jag orolig för jämställdheten i det fortsatta arbetet och undrar hur Mona Sahlin kommer att bevaka utvecklingen av medlingsarbetet med parterna för att öka jämställdheten i lönebildningen.

Anf. 84 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Den utredning som frågeställaren frågar om är den som Svante Öberg har lett och lämnat ett förslag om, som nu är ute på remiss. Dessutom har regeringen, som kammaren väl känner till, utsett just Svante Öberg tillsammans med Ingvar Carlsson för att försöka uppnå

denna samsyn bland parterna om lönebildningen, så att vi kan försäkra oss om att tillväxten också kommer de arbetslösa till del.

I den utredning som Svante Öberg har lett finns också ett antal förslag om hur man skall förstärka kunskapen om och redskapen för att uppnå jämställdhet. Detta är en mycket viktig del i förslaget om det nya medlingsinstitutet, och jag kommer att mycket noga se till att det blir förstärkt.

Anf. 85 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka Mona Sahlin för det. Jag tror verkligen att Mona Sahlin kommer att göra det. Men jag är lite orolig för att det är just två herrar som har blivit utvalda till detta, även om jag inte har något emot vare sig Svante Öberg eller Ingvar Carlsson.

Utredningen om medling och lönebildning påtalar att det finns mycket komplicerade EU-regler. Då undrar jag också vilket arbete som pågår för att lyfta lönerna i kvinnodominerade yrken, om man talar om det, t.ex. sjuksköterskor, omvårdnadspersonal osv. Där har den reala lönen faktiskt inte bara legat stilla utan t.o.m. blivit lägre.

Anf. 86 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag känner inte den minsta oro över vare sig Svante Öbergs eller Ingvar Carlssons syn på jämställdheten, och att den kommer att spela en viktig roll i det arbete de gör tror jag nog att jag kan försäkra kammaren om. Dessutom är det så, vilket jämställdhetsministern var inne på tidigare, att det är ett antal instrument som måste till om man skall förbättra lönebildningen också mellan kvinnor och män. Inte minst den översyn som jämställdhetsministern nämnde här tidigare kommer att spela roll i det sammanhanget. Den här regeringen tycker att lika villkor mellan kvinnor och män är viktiga, också i lönebildningens hänseende.

Försäljning av personuppgifter

Anf. 87 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Min fråga vänder sig till statsrådet Britta Lejon.

Vi ber om ursäkt för tidigare utskick, stod det i ett brev som i förra veckan skickades till någonstans mellan 13 000 och 17 000 kvinnor här i Stockholmsområdet. Några dagar tidigare hade dessa kvinnor, oavsett om de var gravida eller ej, kunde få barn eller ej eller hade fått missfall, fått adresserad reklam innehållande en handbok som vänder sig till nyblivna föräldrar. Förutom gratisboken erbjöds ett paket blöjor. Uppmaningen löd: Beställ ditt Baby Basic-paket i dag så skickar vi det till dig tidigast cirka åtta veckor innan du skall föda. Bakom den här fadäsen med utskicket och ursikten står en blöjtillverkare som köpt kvinnornas namn och adressuppgifter av SPAR och som nu djupt beklagar att många kvinnor känner sig kränkta.

Från moderat håll har vi många gånger utan framgång föreslagit att försäljningen av personuppgifter skulle upphöra, eftersom personuppgifter som affärsidé kan innebära att människor kränks och far illa, och nu har det hänt igen.

Regeringen har i andra sammanhang uttalat att SPAR:s framtid skall övervägas, och jag undrar därför: Hur långt har regeringen kommit i dessa överväganden?

Prot. 1998/99:54
11 februari

Frågestund

Anf. 88 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! När det gäller just SPAR måste jag tyvärr bli frågeställaren Inger René svaret skyldig för närvarande. Jag vet att vi håller på att titta på frågan, men jag kan inte ge någon tidsbestämning för när vi kommer att kunna återkomma i just den frågan.

Däremot har ju det frågekomplex som Inger René tar upp, nämligen myndigheters utförsäljning av personuppgifter, uppmärksammats av Datainspektionen nyligen. En av Datainspektionens vanliga årliga uppgifter är att följa upp hur myndigheter handskas med sådana här känsliga uppgifter. Datainspektionen har via en enkät till myndigheter kunnat konstatera att av de fall då myndigheter har sålt information om identiteter vidare har det i tre myndighetsfall varit oklart med vilket lagligt stöd man har gjort detta. Det är självfallet så att våra myndigheter måste ha en grund för de åtgärder de vidtar, särskilt när det handlar om så här känsliga uppgifter som våra personliga identiteter. Detta uppmärksammande av Datainspektionen förutsätter jag kommer att leda till en klar förbättring på den här punkten.

Anf. 89 INGER RENÉ (m):

Fru talman! I samma utredning säger också Datainspektionen att försäljningen av den här typen av register från myndigheter har ökat under de senaste fyra fem åren. Jag kanske kan få *pusha* på statsrådet lite grann genom att säga att direktiven för en sådan här utredning såvitt jag vet ligger färdiga sedan – ja, de firar snart ettårsjubileum – den 16 april förra året. Det är ju tillsättningen av utredningen som nu brådskar.

Anf. 90 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Jag är medveten om det, och det är inte en fördröjning som regeringen ser med särskilt stor tillfredsställelse på. Jag kan bara försäkra Inger René om att vi gör allt vi kan för att försöka hitta en lämplig utredningsordförande.

Skattskyldighet för ideella föreningar

Anf. 91 TOMAS ENEROTH (s):

Fru talman! Jag har en fråga till finansminister Åsbrink, och den gäller skattskyldighet för ideella föreningar.

Bakgrunden är ett antal idrottsföreningar hemma i Växjö i Småland som efter att ha arrangerat sommarrockskonserter har kommit i konflikt med skattemyndigheten. Föreningarna håller de här sommarrockskonserterna för att finansiera sin ungdomsverksamhet, och de gör det i en tid när kommunerna har minskat bidragen till den ideella föreningsverksamheten. Därför har föreningen sagt: Det är väl bra. Då tar vi själva och organiserar sommarrockskonserter för att kunna bygga vår fotbollsplan så att pojk- och flickidrotten kan fortsätta med fotbollsspelet.

Jag själv och kolleger från länet har tidigare frågat förutvarande skatteministern Thomas Östros om han avser att göra en översyn av det regelverk som i dag finns som behandlar beskattningsrätten för ideella föreningar. Han har sagt att denna fråga bereds i Regeringskansliet och att man skall återkomma till frågan. Därför vill jag nu fråga statsrådet Åsbrink om det här beredningsarbetet nu resulterat i någonting. Det vore spännande att höra.

Anf. 92 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att det här arbetet har bedrivits sedan en tid tillbaka. Jag har tagit över det efter Thomas Östros, och vi är nu mycket nära att tillsätta en utredning och utse en utredare som skall se över de här frågorna. Det gäller alltså vissa centrala begrepp i momslagstiftningen, och syftet är bl.a. att göra momsreglerna för ideella föreningar enklare och mera förutsägbara, men också att begränsa förekomsten av skadliga konkurrenssnedvridningar. Min bedömning är att en sådan verksamhet som bedrivs utan vinstintresse av ideella föreningar skall kunna ges en positiv behandling skattemässigt.

Anf. 93 TOMAS ENEROTH (s):

Fru talman! Jag tackar så väldigt mycket för svaret från finansministern och ser det som att han delar min uppfattning att det är viktigt att vi har en ideell föreningsverksamhet i det här landet som får egna verktyg att finansiera sin verksamhet i en tid när vi inte alltid med skattepengar kan finansiera den. Då skall ju inte skattelagstiftningen lägga hinder i vägen för det. Jag tackar alltså för svaret och hoppas att vi snart får en utredning som kommer till fantastiska slutsatser.

Hormonbehandlat kött

Anf. 94 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till jordbruksministern.

EU:s importförbud av hormonbehandlat kött infördes 1989 för att hormoner ökar risken för cancer och kan förstärka vissa sjukdomsanlag hos människor. I dag kan vi se i tidningar att EU-kommissionen kan komma att föreslå försäljning av hormonbehandlat kött. Det skulle kunna ske redan från den 13 maj i år.

Kommer jordbruksministern att acceptera införsel av hormonpreparerat kött till Sverige? Hur kommer den svenska jordbruksministern att agera i den här frågan?

Anf. 95 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det stämmer att kommissionärerna träffades i sitt kollegium i går och diskuterade den här frågan. De diskuterade också vilken strategi EU skall ha gemensamt mot det amerikanska hormonbehandlade köttet. Det är ju där som striden står. Man fattade inget beslut utan diskuterade ett antal olika utvägar ur det här. En sådan utväg skulle vara att acceptera det och märka det. En annan skulle vara att inte acceptera det och betala på annat sätt. Det fanns också ett tredje alternativ.

Det är för tidigt i dag att säga vilken handlingslinje som kommer att bli kommissionens bud till jordbruksministrarna, men självklart ser vi från svensk sida väldigt allvarligt på det här. Vi har ju en lång tradition av försiktighetsprincip när det gäller den här frågan och andra liknande frågor, så det är klart att vi oroar oss mycket för den här eventuella utvecklingen. Men för dagen är jag inte beredd att lämna något mera exakt besked.

Anf. 96 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Man har ju, som Margareta Winberg här själv nämnde, talat om varningsmärkning av köttet som en del. Är det någonting som jordbruksministern anser skulle vara acceptabelt för Sverige, att bara varningsmärka köttet?

Anf. 97 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Självklart önskar jag helst att vi slipper den här typen av kött. Det är ju den linje som Sverige har drivit och också har stöd för bland alla EU-länder och i kommissionen. Men i den strid som nu finns mellan EU och USA vet vi ju inte riktigt vad resultatet kan bli, och det är därför som EU-kommissionen nu håller de här olika handlingsalternativen öppna. Skulle det vara så att vi till sist tvingas importera hormonbehandlat kött från USA in till EU så kommer det ju också att omfatta Sverige eftersom vi är en del av den gemensamma marknaden. I det läget skulle ju märkningen vara bättre än inte märkning alls.

Bilindustrin

Anf. 98 CHRISTINA NENES (s):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsminister Björn Rosengren. Västsvenskan är som bekant starkt beroende av bilindustrin och dess underleverantörer. Nu framkommer det i medierna på olika sätt huruvida Volvos underleverantörer är vinnare eller förlorare i den aktuella frågan om Fords köp av Volvo Personvagnar.

Min fråga är: På vilket sätt kan staten bidra till att bilindustrin och dess underleverantörer kan fortsätta att utvecklas positivt?

Anf. 99 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Oberoende av om Ford köpt Volvo eller ej kommer underleverantörerna att få en oerhörd press på sig. De stora bilföretagen som Volvo och andra söker underleverantörer över hela världen, och det är en väldigt hård konkurrens.

Svar på frågan är att vi deltar i ett arbete med Svensk bilkomponent, som är en organisation som samlar olika underleverantörers intressen. Vi har i dag från regeringens sida tilldelat 100 000 kr för att man lättare skall kunna ta fram samarbeten och lättare kunna stödja underleverantörer till bilindustrin.

Anf. 100 CHRISTINA NENES (s):

Fru talman! Jag är nöjd med det svaret.

Anf. 101 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag ber att få tacka de ministrar som har inställt sig här och riksdagens ledamöter för dagens frågestund. Därmed är frågestunden avslutad.

*Svar på
interpellationer*

9 § Svar på interpellation 1998/99:37 om sjöfartsuppgörelsen

Anf. 102 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Per Westerberg har mot bakgrund av den nyligen genomförda sjöfartsuppgörelsen frågat mig

1. om regeringen avser att införa liknande subventioner till åkerinäringen som nu gjorts för sjöfartsnäringen,
2. om regeringen avser att generellt subventionera arbetskraft som hotas av "utflaggning" likt Ericssons anläggning i Norrköping och
3. om löftet om ersättningsjobb i Porjus innebär att alla som friställs – från såväl privat som offentlig tjänst – skall lovas ersättningsjobb och på vilket sätt.

Den nya utformning av det statliga stödet till svensk sjöfartsnäring som regeringen nyligen kommit överens om med Sveriges Redareförening och fackförbundet SEKO är bra och ger goda förutsättningar för en fortsatt god utveckling av svensk sjöfartsnäring.

Denna sjöfartsuppgörelse är speciell och skall inte tas som intäkt för att kunna tillämpas på andra näringar. Gällande EU-regler förbjuder dessutom i princip statsstöd till andra näringar än sjöfartsnäringen. Detta med hänvisning till den extrema internationella konkurrens som råder inom denna näring.

Uppgårelsen mellan Vattenfall AB och fackförbundet SEKO avseende arbetsförhållandena i Porjus innehåller inga löften om ersättningsjobb. I stället handlar det om möjligheter för övertalig personal att öka sin kompetens och stöd för att söka ny sysselsättning inom eller utom koncernen. Jag skulle välkomna om fler företag gör liknande insatser om det skulle bli aktuellt med neddragningar.

Anf. 103 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först vill jag tacka näringsministern för svaret på mina frågor. Liksom vid föregående interpellationsdebatt är jag inte heller denna gång i alla delar nöjd med alla svar. Jag skall försöka kommentera några svar och komma med några följdfrågor.

Först och främst innebar sjöfartsuppgörelsen i praktiken att svenska staten och den socialdemokratiska regeringen valde att gå in med direkta subventioner till sjöfartsnäringen motsvarande närmare 60 000 kr per anställd och år. Man valde detta i stället för att använda motsvarande modell som man har använt exempelvis i Norge och i Danmark. Där har man gått in för internationella sjöfartsregister med vissa avtal med näringen. Det innebär att man i Sverige när det gäller just sjöfarten har valt att subventionera att det skall vara svensk arbetskraft som bemannar svenska fartyg.

När så åkerinäringen i väldigt stor utsträckning och med väsentligt fler anställda är på väg att hamna i motsvarande situation som sjöfartsnäringen är detta utomordentligt alarmerande. Åkerinäringen har hamnat i en situation med ungefär 20 % högre arbetskraftskostnader. Även om lönerna inte är högre är arbetskraftskostnaderna högre i Sverige än i Tyskland och i Danmark. Vi ser ett antal utländska långtradare och bussar mycket snabbt ta över en hel del av den svenska åkerinäringens verksamhet i Sverige.

Även om fordonsskatten och även dieselskatten är en av de högsta i Europa utgör de inte huvuddelen. Det handlar ytterst om skatten på åkerinäringen i form av s.k. fiktiva sociala avgifter. Det är i grunden skillnaden mellan svenska åkares kostnader och det som gäller nere i Centraleuropa och i våra viktigaste länder.

Jag ställer mig frågan: Om man nu var beredd att gå in med subventioner för att behålla svenska sjöfartsanställda, gäller inte det för svenska åkare, chaufförer för lastbilar och bussar, att de borde ha rätt att få motsvarande stöd eller motsvarande skattesänkningar?

Jag ställer mig också frågan när det gäller Ericsson i Norrköping eller Volvo i Göteborg: Varför skall inte de anställda där få motsvarande möjligheter att klara sina arbetstillfällen genom att få någon form av eftergifter?

För mig är det alldeles uppenbart att det är sänkta skatter som är det konkurrenskraftiga och det naturliga i stället för att som regeringen har valt gå in med särskilda subventioner till särskilda branscher vid särskilda tidpunkter och för särskilda bolag. Det är inte någon bra lösning utan leder till en subventionskarusell.

För mig gäller det i stället att försöka öka anpassningsförmågan i svenskt näringsliv. Det gäller att öka rörligheten för arbetskraft och rörligheten för kunskapsöverföringen, som jag tror är viktig. Det gäller självfallet också att öka förutsättningarna för att kapitalet skall flytta till växande företag och växande branscher som skall skapa fler arbetstillfällen. Men det gäller också att skatterna och lagarna blir konkurrenskraftiga.

Fru talman! Jag skall avsluta med att ställa några följdfrågor. Är näringsministern beredd att göra motsvarande insatser för åkerinäringen som han har gjort för sjöfartsnäringen när nu tusentals jobb där hotas? Är han beredd att göra motsvarande saker för många av Volvos underleverantörer och Volvo direkt som han har gjort för sjöfartsnäringen? Framför allt: Vilka principer skall gälla för att rädda sysselsättningen för svenska anställda?

Anf. 104 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag skulle kunna vara lite ironisk, men det skall jag inte vara. Jag vill ändå göra ett påpekande: När Per Westerberg var näringsminister försvann det 500 000 jobb och 250 000 jobb inom industrin. Låt oss glömma det. Men låt oss ändå inse att när jag nu har varit näringsminister i bara 113 dagar ökar sysselsättningen och arbetslösheten sjunker.

När det gäller frågan om sjöfarten och sjöfartsuppgörelsen tycker jag att Per Westerberg skulle vända sig till redarna. Nu har vi stoppat utflaggningen. Nu byggs det båtar i världen som flaggas med svensk flagga. Nu har vi fått en stabilitet inom sjönäringen. Som jag sade tidi-

gare förbjuder gällande EU-regler dessutom i princip statsstöd till andra näringar än sjöfartsnäringen.

Sjöfartsnäringen är väldigt speciell. Det vet Per Westerberg. Hade vi inte vidtagit dessa åtgärder hade vi inte haft en sjöfartsnäring under svensk flagg. När det gäller åkerinäringen och dess problem har vi bett SIKA att utreda detta. Jag kommer att återkomma till de frågeställningar som uppkommit här. Det finns ingen som helst anledning att näringar skall subventioneras. Sjöfarten är speciell.

Anf. 105 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först till ironin. Det är riktigt att när den borgerliga regeringen trädde till 1991 tappade vi ungefär 1 000 jobb per dag. Det var arvet efter socialdemokratin. Det vändes till 1 000 nya jobb per dag när den borgerliga regeringen avgick. Vi hade en god ökningstakt det första halvåret efter den socialdemokratiska regeringens tillträde 1994 och i början av 1995. Därefter avstannade sysselsättningstillväxten i det svenska näringslivet, och den var ingenting att skryta med längre. Detta är snarare ett mycket tragiskt exempel på att vi inte fick den tillväxt vi behövde från 1994 och framåt.

Men det var inte detta som den här debatten handlar om, precis som näringsministern själv indikerade. Den handlar faktiskt om hur vi skall klara sysselsättningen i Sverige och få en växande konkurrenskraft och därmed växande sysselsättning.

Visst kan man diskutera med redarna om sjöfarten och vilken landsflagga vi skall ha på båtarna. Det har skett i Norge och Danmark och i snart sagt alla länder. I Norge och Danmark har man valt en annan lösning och tagit konsekvenserna av detta. Man har inte velat gå in med subventioner. Jag kan känna viss sympati för de norska och danska lösningarna. Men den svenska lösningen innebär de facto stora subventioner per anställd.

Vi har likartade förhållanden inom hela åkerinäringen. Den är på väg att förlora tusentals och åter tusentals jobb. Jag kan inte förstå varför näringsministern inte är intresserad av att klara sysselsättningen för svenska chaufförer och svenska åkare, men däremot för svenska sjömän. Varför skall chaufförerna och åkarna vara sämre ställda?

Argumentationen att detta inte går att genomföra på grund av EU-reglerna är ju egentligen nonsens. Det går mycket väl att göra det. Det handlar om de fiktiva sociala avgifterna, dvs. de arbetsgivaravgifter som i praktiken inte är kopplade till några sociala förmåner. De gör att lönekostnaden för svenska chaufförer är högre än för tyska, även om lönen inte är högre. Det är alltså lönekostnaden som är högre, och det är ju en skatt. Vi har stora möjligheter att kunna förändra den. Därmed skulle vi kunna skapa en bättre konkurrenskraft för större delen av det svenska näringslivet.

Men nu har näringsministern alltså valt subventionsvägen i en bransch. Han har också varit inne och plockat i en del andra branscher. Jag kan ha respekt för att man försöker klara jobben. Men jag har inte respekt för särbehandling och brist på logik. Framför allt nonchalerar man en mycket stor näring, nämligen åkerinäringen, med mångdubbelt fler sysselsatta än vad sjöfartsnäringen någonsin har haft.

Det är bara att fråga Industriförbundet och det svenska näringslivet om skillnaden i betydelse mellan sjöfarten och åkerinäringen. Det är ingen tvekan om att man är mycket oroad för åkerinäringen. Den har stor betydelse för bredden i det svenska näringslivets konkurrenskraft gentemot utlandet. Den är vitt förgrenad och når fram till många olika orter. Den är viktig inte minst för den mindre och medelstora svenska industrin.

Fru talman! Jag tycker inte att jag fick några svar från näringsministern, utan det var snarast bortförklaringar. Jag vill ha ett besked här om vad man skall göra från socialdemokratiskt håll för att klara den svenska åkerinäringen framöver. Är man beredd att fortsätta på subventionsvägen? Är man beredd att gå mot skattesänkningar och förbättringar av rörligheten på riskkapitalet till växande industrier? Är man beredd att öka kunskapens rörlighet för att göra arbetskraften mer konkurrenskraftig? Är man beredd att även ge möjligheter att omstrukturera i ännu snabbare takt? Jag tror att det tyvärr är nödvändigt för att vi skall klara sysselsättningen i Sverige.

Anf. 106 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig först konstatera att sjönäringen är väldigt speciell. Det vet Per Westerberg. De subventioner som sker av sjönäringen, sker över hela världen. De sker också i Norge och Danmark, men de sker på ett annorlunda sätt. Man avstår från skatteintäkter i stället för att ge subventioner. Det är det som skiljer. Men det är en kostnad såväl för den norska och danska som för den holländska staten som har den här typen.

Vi valde bruttolönemodellen som vi ansåg vara bättre än nettolönemodellen sett ur sjöfolkets synpunkt, dvs. de som bemannar båten. Vi är överens med rederinäringen om att detta är mycket bra. Därmed tycker jag att man kan sätta punkt för den diskussionen.

När det sedan gäller åkerinäringen sade jag att vi skall utreda den och återkomma till detta. Men jag tar avstånd ifrån att det skulle vara en generell metod att vi skall subventionera. Man måste kunna konkurrera på en marknad där alla har lika villkor. Jag delar den uppfattningen. Men sjönäringen är speciell eftersom den subventioneras av alla länder på olika sätt med olika modeller.

Anf. 107 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Med näringsministerns logik subventioneras i princip alla näringar som är personalintensiva i de flesta länder i och med att man inte har motsvarande arbetsgivaravgifter och skattetryck. Om det är så att svenska åkare, om man räknar de fiktiva sociala avgifterna, har väsentligt högre skattetryck än sina tyska och danska konkurrenter innebär det ju enligt näringsministerns modell att man subventionerar åkerinäringen i de här länderna.

Det är riktigt att man kan avstå från skatter i stället för att använda sig av subventioner för att uppnå konkurrenskraft, och det har man gjort i ett antal länder, bl.a. i Norge och Danmark. Vad näringsministern egentligen säger är att vi i sjöfartsnäringen skall ha subventioner på närmare 60 000 per anställd. Man är inte beredd att göra motsvarande saker i andra näringar.

Prot. 1998/99:54

11 februari

*Svar på
interpellationer*

Jag för min del vill i stället ha sänkt skatt för att uppnå motsvarande resultat. Jag vill att det skall vara generellt. Det är inte bara sjömän som skall kunna känna att de får skattestöd från den svenska staten. Det skall gälla för alla, och då är det bättre att sänka skatterna generellt än att hålla på med denna typiska branschpolitik som leder till subventioner. Det kommer att leda till stora problem.

Jag kan inte heller acceptera att man bara lägger detta på en utredning. Jag tror att näringsministern själv är medveten om vilken lång lidandets väg det var i sjöfartsnäringen där många jobb förlorades under många år av utredningar. Åkerinäringen blöder sysselsättningsmässigt kraftigt nu. Den är viktig för hela den svenska exportnäringen. Det går inte att sätta sig och utreda nu. Det som gäller i åkerinäringen är utomordentligt väl genomlyst. Jag tror inte heller att det är särskilt svårt att se vad som behöver göras.

Anf. 108 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig bara konstatera att om den svenska sjönäringen skulle ha haft samma konkurrensförmåga som den i omvärlden skulle skattelättnaderna ha varit 60 000 per person. Det är vad Per Westerberg föreslår. Per Westerberg inser att det är omöjligt att göra dessa skattesänkningar för alla. Det går inte om vi vill värna om sjöfarten, om kommunikationerna och om välfärden.

Låt mig sedan säga en annan sak när det gäller sjöfarten. Jag hade varit minister i 30 dagar när vi löste detta. Jag tycker att det är rimligt att man gör en genomlysning av åkerinäringen. Därefter har vi att ta ställning till hur vi skall hantera den.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1998/99:95 om naturgasledning genom Sverige

Anf. 109 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Harald Bergström har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att en ledning för transport av gas genom Sverige till kontinenten skall klassas som riksintresse. Vidare frågar Harald Bergström om jag, i händelse av ett jakande svar, avser förelägga frågan för riksdagen för beslut.

Det behövs först en kortare beskrivning av tillståndsprocessen för en eventuell gasledning.

Prövning av en ledning för naturgas sker bl.a. enligt rörledningslagen. Statens energimyndighet är beredande myndighet och har till uppgift att inhämta synpunkter från berörda parter. Energimyndigheten skall därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för beslut. Även andra lagar kan vara tillämpliga vid prövningen av ett stort infrastrukturprojekt, bl.a. plan- och bygglagen och miljöbalken.

Miljöbalken innehåller bestämmelser om användning av mark- och vattenområden. Dessa bestämmelser skall tillämpas när ett projekt prövas enligt de lagar jag nyss nämnde. Bestämmelserna innebär kort uttryckt att

områden som är särskilt skyddsvärda – beroende på att de är särskilt lämpliga för viss verksamhet, t.ex. energidistribution, eller på att de har stort värde på grund av exempelvis sina naturvärden – skall så långt möjligt skyddas mot exploatering som påtagligt påverkar områdenas skyddsvärde.

Skyddsvärda områden kan också klassas som riksintressen. Vid en eventuell prövning av en gasledning får intresset av att ledningen kommer till stånd bedömas i förhållande till de skyddsvärda intressen som kan finnas på de mark- och vattenområden där ledningen skall dras fram.

Om regeringen i framtiden kommer att handlägga ett förvaltningsärende enligt t.ex. rörledningslagen eller miljöbalken avseende en gasledning så kommer regeringen i sitt avgörande att göra ovanstående bedömning. Jag är med hänsyn till dessa förhållanden förhindrad att vidare uttala mig om den aktuella gasledningen i dessa avseenden.

Jag vill påpeka att inget av de projekt som Harald Bergström refererar till har resulterat i någon ansökan om tillstånd för uppförande av naturgasledning.

Jag vill i sammanhanget också erinra om de riktlinjer för naturgasens användning som riksdagen uttalade år 1988. Enligt dessa skall bl.a. investeringar i rörledningar och inköp av naturgas ske efter strikt kommersiella principer. Gasen skall av egen kraft konkurrera på den svenska marknaden. De kommersiella förhandlingarna skall genomföras på företagsnivå. Detta innebär att staten inte skall engagera sig i ekonomiskt stöd till naturgasprojekt. Den samhälleliga bedömningen av ett naturgasprojekt skall uteslutande göras i samband med tillståndsprövningen.

Anf. 110 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Tack för svaret på min fråga! Det föranleder en del kommentarer.

Det är riktigt, som ministern konstaterar, att det inte föreligger, såvitt jag vet, någon ansökan om tillstånd för en sådan här naturgasledning. Men det är lika riktigt som jag påstår att ett stort projekt nu har varit i gång ett tag. Det har genomförts ett ganska omfattande planeringsarbete. Man har från det finska projektet North Transgas Oy besökt en rad länsstyrelser som ju är regeringens myndighet. Man har där informerat kommunala myndigheter liksom själva länsstyrelsen om de planer man har. Man har visat ritningar osv.

Det skulle förvåna mig enormt – om man lägger ned så mycket pengar, och efter de propåer som president Jeltsin gjorde när han var här på besök om hans önskan att sälja naturgas till Sverige – om det inte har funnits underhandskontakter mellan regeringen och företaget och mellan regeringen och myndigheterna, som har fått information från företaget. Det skulle förvåna mig mycket om det inte finns en underhandskontakt och om regeringen inte på något sätt har lämnat medgivande, diskuterat frågan, eller hur man nu har sagt, för att man skall gå vidare med ett sådant här stort projekt. Det är inte precis småpotatis man talar om när det rör sig om ett projekt i 30-miljardersklassen.

Det kan väl också sägas, när det gäller prövningen, att situationen är riktigt beskriven. Det har jag ingen anledning att ifrågasätta. Jag vet bara att kommunerna dessutom har en vetorätt mot sådana här projekt som passerar genom kommunens ansvarsområde. Det finns, såvitt jag har fått

uppgifter om, inget projekt som någonsin har meddelats där den kommunala vetorätten har brutits igenom. Vanligen sker sådant här när det gäller projekt där det är fråga om *en* kommun. I det här fallet handlar det om en rad kommuner från Gävle till Ystad. Ett sådant projekt har ännu inte varit föremål för prövning.

Jag vill ställa en följdfråga. Hade det inte varit rimligt, statsrådet, att länsstyrelserna hade fått viss information om vad som var på gång när man nu stod inför de här frågorna? I höstas fick man ju besök av företaget. Jag har frågat länsstyrelsen hemma i mitt län, Kronoberg. Man stod helt frågande inför de besked, propåer eller önskemål som ifrågavarande företag kom fram med.

Sedan gäller det riksintresset. I energiöverenskommelsen som gjordes inom ramen för förhandlingarna för ungefär ett år sedan fanns det inte med mer än uttalanden internt kring naturgasen i utredningens arbete. Propåerna avvisades av de flesta partierna.

Likväl har regeringen ansökt om att få öka koldioxidutsläppen. Det tyder jag som att det är någonting på gång vad gäller naturgasen.

Det var ett par följdfrågor.

Anf. 111 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Jag vill göra några kommentarer med anledning av Harald Bergströms interpellation.

För att börja bakifrån, Harald, är det så att koldioxiden ökar av alldeles egen kraft, kan man säga. Det gör den av det enkla faktum att vi har en bilism som breder ut sig. Det är i huvudsak den som spår på vad gäller koldioxiden. Och det är mycket mer svårtacklat än de större energianläggningar som vi talar om här.

Med all respekt för din frågeställning: Vi kommer ju båda från Småland och har en gemensam ängslan för att det skall bli en sådan här stor naturgassatsning för många miljarder som skall slå undan benen för den biobränslesatsning som vi tycker är så bra och som fungerar ännu bättre, speciellt i ett långt perspektiv, än naturgasen.

Jag tycker alltså att din ängslan går lite för långt. Den här interpellationen var helt onödig. Du kunde nöja dig med att läsa den energiöverenskommelse som finns och som ligger till grund för energipolitiken. Där står det klart utsagt att den naturgas som är aktuell att nyttja är den längs västkusten, och den skall utnyttjas bättre. Det har ju varit dåligt kapacitetsutnyttjande där, men det är på gång att höjas.

I förlängningen gäller det också den kommande energibeskattningen, som diskuteras. Dessutom sitter både du och jag med i näringsutskottet, där vi skall besvara en motion med anledning av naturgasen.

Med en enkel hänvisning till den nu gällande energipolitiken och energiöverenskommelsen tror jag att vi löser det här problemet.

Men inget ont som inte har något gott med sig. När det finsk-ryska konsortiet är i Småland och härjar och försöker dra lite ledningar på kartan mobiliserar det allmogen på ett förtjänstfullt sätt. LRF är mer engagerat än någonsin för en hållbar utveckling på energisidan, så jag tror nog, Harald, att det inte är någon kristelig obehaglig gärning som utförs av konsortiet.

Du säger att man lägger ned stora pengar. Ja, kapitalismen förnekar sig inte. Vädtrar man vinster är man beredd att satsa stort, även om man skulle förlora.

I huvudsak är ju naturgasdragningarna av det slaget att de härstammar från den europeiska unionen, som jag tror att du är en något så när varm anhängare av. Det är ur den synvinkeln, om man från Bryssel skådar ut över energiförsörjningen i Europa, som naturgasen i ett relativt kortsiktigt perspektiv kan vara ett vettigt alternativ till ännu värre fossila bränslen som olja och kol. Så jag tror nog att vi skall ro detta i hamn.

Anf. 112 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag först konstatera att jag inte finner någon anledning att kommentera projektet North Transgas, eftersom detta inte har slutförts. Det är också så att man inte har kommit med någon ansökan om tillstånd. Projektet är så att säga inte avslutat, och det finns inte någon anledning för mig att kommentera det.

Så till de relationer som finns mellan Sverige och Ryssland. Enligt det protokoll som undertecknades i samband med president Jeltsins besök i Stockholm skall Sverige och Ryssland samarbeta kring frågor rörande framför allt energieffektivisering och gas. En svensk-rysk expertgrupp skall studera förutsättningarna för en sammankoppling av naturgasnätverken.

Från svensk sida framhålls, som jag tidigare sade, att kontakter, verksamhet, investeringar av rörledningar och inköp av naturgas skall ske efter kommersiella principer.

Det är regeringens sak att använda länsstyrelser efter de behov som regeringen bedömer, dvs. som remissinstanser eller att man utfärdar att de i det här fallet skall kontrollera viss verksamhet.

Här har det varit kontakter med de berörda länsstyrelserna via detta projekt. Än en gång vill jag säga att jag inte finner anledning att ta det.

När det gäller klimatfrågan och den närmare utformningen av den svenska klimatpolitiken är den, som interpellanten vet, föremål för en parlamentarisk utredning, den s.k. klimatkommittén. Jag tänker heller inte föregripa denna utredning.

Anf. 113 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vänder mig först till näringsministern. Jag är mycket väl medveten om att det inte är så lätt att kommentera ett projekt som är av kommersiell natur och där det inte föreligger någon ansökan.

Det andra projektet, som Vattenfall Naturgas AB är involverat i, ligger kanske närmare till hands eftersom det berör ett helägt dotterföretag till ett helägt statsföretag, nämligen Vattenfall AB. Men där föreligger alltså ingen ansökan.

Likafullt skulle det kunna tänkas att det finns underhandskontakter. Det krävs, om jag har förstått lagstiftningen rätt och blivit rätt informerad, att det hela klassificeras som ett riksintresse. Det är det som är knutpunkten. Då drar det kanske i väg med intressen för nya energibeslut att använda naturgas som en storskalig energikälla i ett läge där möjligtvis kärnkraften är avvecklad och energin tar slut.

Fru talman! Beträffande Lennart Värmbys förtröstan på att naturgasen från Ryssland skulle kunna utgöra en minskning av växthuseffekten

eller koldioxidutsläppen i Europa kan jag hålla med om det. Kolet är ju till stor användning när man framställer energi.

Men, Lennart Värmbys, det finns ju i så fall andra vägar än att dra den här ledningen på svenskt territorium. Man kan ju dra den genom Östersjön, och då är vi kvitt frågan och dess implikationer av möjlig användning i Sverige. Tack!

Anf. 114 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Först och främst förvånar det mig att Harald Bergström, som är en så varm anhängare av en fri marknad, är så misstänksam mot fria marknadskrafter när de prospekterar i kommande eventuella affärsmöjligheter.

När det gäller min förtröstan vill jag säga att det redan nu är ett faktum att den ryska naturgasen strömmar in i Europa. Vad de nu eventuellt vill göra är att komplettera med en nordlig dragning. Där förenas du och jag, om jag har förstått rätt, i att vi tycker att en sådan transitledning är onödig på torkmark. Om de vill dra den genom Östersjön är det ju deras bekymmer och deras miljarder som satsas.

Det finns en energiöverenskommelse. Det finns möjligheter i förhandlingar och diskussioner mellan partierna att ändra energibeskattningen på ett sådant sätt att det även i fortsättningen missgynnar fossila bränslen.

Jag har alltså förtröstan och tror på den breda majoritet som finns i de här frågorna.

Anf. 115 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill bara kort säga att jag anser att jag inte kan göra någon kommentar heller när det gäller Nordic Gas Grid-projektet. Det är ett kommersiellt projekt. Det görs av Vattenfall och andra i regionen, och det är EU-stött. Det finns ingen anledning för mig att kommentera det i dag. Vi får avvakta tills vi får ansökningarna. Vi får använda den procedur som vi har i Sverige – det är viktigt att vi har den – där vi kan ta hänsyn till miljöintressen och andra intressen.

Men, än en gång, detta måste ske på kommersiell grund.

Anf. 116 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag konstaterar alltså att det i dagsläget inte går att få ett besked huruvida en storskalig satsning på naturgas är av riksintresse eller inte i Sverige. Skälen till det kan växla.

När det gäller Lennart Värmbys konstaterar jag hans förtröstan på att naturgas är bra i Europa. Jag håller med om, där är vi överens, att den inte är bra i Sverige. Den skulle kunna utgöra ett direkt hot mot de möjligheter som finns när det gäller biobränsle, dess utveckling, dess möjligheter till industriell produktion och till arbetstillfällen.

Där är vi överens.

Med detta får jag låta mig nöja, och tackar för debatten.

Anf. 117 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag misstänker att Harald Bergström fanns med här i kammaren 1988 då riksdagen fattade beslut om att såväl små som stora

projekt, vad gäller gas, skall ske på affärsmässig grund, dvs. kommersiell grund. Det är företag som får söka. Det är företag som har att pröva detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:54
11 februari

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 1998/99:97 om a-kassa till missionärer och biståndsarbetare

Anf. 118 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Runar Patriksson menar i sin interpellation att reglerna bör ändras så att alla biståndsarbetare och missionärer har rätt till arbetslöshetsersättning vid hemkomsten från ett utlandsuppdrag. Han anser att det är angeläget att biståndsarbeten sprids på andra organisationer utanför staten. Han ser en allvarlig risk att rekryteringen av biståndsarbetare och missionärer försåras om de inte har ett gott skyddsnät vid hemkomsten.

Jag har stor respekt för det angelägna arbete som utförs av biståndsarbetare och missionärer. Det rör sig många gånger om undervisning, sjukvård och annan hjälp till människor som lider brist på praktiskt taget allt som vi i västerlandet tar för självklart.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen finns det en grundläggande princip för när ett arbete får tillgodoräknas. Så är fallet för arbete som utförs i Sverige.

Genom socialavgifterna bidrar arbetstagarna gemensamt till kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen. Huvudregeln är alltså att arbetet skall ha utförts i Sverige för att få ligga till grund för arbetslöshetsersättning, men även vissa arbeten utförda i utlandet får tillgodoräknas. Sådana arbeten är t.ex. arbete hos arbetsgivare med säte i Sverige, om lön utbetalas därifrån, och biståndsarbete för vilket Sida eller annan statlig myndighet står för lönekostnaderna.

Runar Patriksson vill att alla biståndsarbetare och missionärer skall få arbetslöshetsersättning vid hemkomsten.

Dagens arbetslöshetsersättning gör ingen skillnad på svenskar, nordbor, européer och andra. För grundbeloppet finns inget krav på medlemskap i svensk arbetslöshetskassa. Arbete som är tillgodoräkningsbart i den svenska försäkringen ger i princip också rätt till inträde i en svensk arbetslöshetskassa.

Om kravet på arbetsplatskoppling till Sverige helt skulle slopas skulle arbete av vem som helst utfört var som helst i världen tillgodoräknas för arbetslöshetsersättning i Sverige som om det vore utfört i Sverige. Några socialavgifter till finansiering av den svenska arbetslöshetsförsäkringen har i de fallen inte influtit.

Det kan sägas att undantaget kunde avse endast bistånds- och missionsarbete. Emellertid synes det knappast rimligt att biståndsarbetare och missionärer från andra länder endast på denna grund skulle kunna tillgodoräkna sig sitt arbete i den svenska arbetslöshetsförsäkringen.

Lika främmande känns det att just för biståndsarbetare och missionärer knyta rätten att tillgodoräkna arbetet till personens svenska nationalitet.

Att begränsa rätten att tillgodoräkna arbetet till en eventuell tidigare tillhörighet till den svenska försäkringen på grund av ett tidigare arbete

blir också märkligt, eftersom det i försäkringen i princip endast är det senaste arbetet som tillgodoräknas.

Redan i dag är arbete utfört i utlandet tillgodoräkningsbart i den svenska arbetslöshetsförsäkringen om arbete utförts hos arbetsgivare med säte i Sverige och lön utbetalas därifrån. Det är alltså fullt möjligt för svenska biståndsorganisationer och församlingar att anställa personer för biståndsarbete eller mission. Därigenom uppnås en del av den variation av organisationer för bistånd och mission som Runar Patriksson efterfrågar.

Mot bakgrund av vad jag nu sagt har regeringen inte för avsikt att föreslå riksdagen någon ändring av lagen om arbetslöshetsförsäkring vad gäller arbete utfört i andra länder.

Anf. 119 ANDRE VICE TALMANNEN:

Runar Patriksson, som har framställt interpellationen, förefaller inte finnas på plats här i salen. Till denna interpellationsdebatt har även Maria Larsson anmält sitt deltagande. Jag ger ordet till henne.

Anf. 120 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag får å Runar Patrikssons vägnar tacka för svaret, även om jag tycker att det var en smula märkligt. Det som gås igenom i svaret är dagens a-kasseregler för biståndsarbetare och missionärer, och de är ju väl kända. Det som jag förmodar att Runar Patriksson har avsett i sin interpellation är de regler som är aviserade i den statliga utredning vars förslag nu är ute på remiss. Bakom den står visserligen varken Näringsdepartementet eller Arbetsmarknadsdepartementet, utan den har sitt ursprung i Socialdepartementet, och dess huvudbetänkande har beteckningen SOU 1997:72.

Även om det är fråga om ett annat departement har jag utgått från att den ena sidan av regeringen vet vad den andra sysslar med och att man har kommunikation mellan de olika departementen. Den utredning som jag förmodar att Runar Patriksson avser bär namnet *Utredningen om socialförsäkringens personkrets*. Man har aviserat socialförsäkringsutskottet om att proposition skall komma i april månad.

Den stora stötestenen i förslaget är att missionärer och biståndsarbetare enligt utredningen skall ha rätt till a-kassa endast om deras utlandsvistelse understiger ett år. Det är en mycket kort tid. Detta skulle innebära att man ställde en massa människor inför svåra beslut och att de biståndsorganisationer som i dag är verksamma skulle få stora rekryteringssvårigheter.

Jag vet inte hur jag skall tolka svaret. Har Björn Rosengren inte kännedom om det här, eller fungerar inte kommunikationen mellan departementen? Jag skulle vilja fästa ministerns uppmärksamhet på att även om det handlar om en liten grupp personer, bara ungefär 1 500, gör de ett arbete som uppskattas också av Sveriges riksdag och regering.

Vi hörde utrikesministern här i går tala om värdet av biståndsarbetarnas insatser. Gränslinjen mellan Sidaarbetare och biståndsarbetare i ideella organisationer är inte tydlig, utan deras verksamheter går tvärtom väldigt mycket in i varandra. Sida stöder en mängd projekt som drivs av ideella biståndsorganisationer. Här finns en samverkan som det har utta-

lats många positiva ord om. Mer och mer av Sidabiståndet kanaliseras den här vägen.

Om man genomförde det förslag som är aviserat i utredningen, skulle rekryteringsproblemen för biståndsorganisationerna framdeles bli betydande. A-kassan kostar väldigt lite för den här gruppen. Det är ett litet antal människor som det handlar om. Flertalet är väldigt välutbildade och brukar inte ha problem med att få jobb när de väl kommer hem, men förslaget skulle få förödande konsekvenser för rekryteringsmöjligheterna framöver.

Jag hoppas att jag kan tolka ministrarnas svar så att det här förslaget är skrinlagt.

Anf. 121 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Maria Larsson har i stort sett sagt det som också jag hade tänkt säga. Jag skall bara ge några exempel.

Jag tackar för svaret, även om det faktiskt är lite motbjudande att göra det. Jag är lite besviken på näringsministrarnas svar på min interpellation. Kanske har näringsministern så många frågor av betydande art att svara på att missionärer och utlandsarbetare inte får en framskjuten plats. Jag tycker att det är väldigt synd, eftersom de bedriver en för Sverige mycket viktig verksamhet. Detta anser inte minst Folkpartiet liberalerna, som har internationellt arbete och frisinne på sitt partiprogram och värnar om detta.

Jag nämner inte några konkreta förslag, eftersom de förslag som jag tycker att vi här skall diskutera är desamma som de som Maria här har nämnt. Jag blir lite ledsen när jag i svaret läser att huvudregeln är att arbetet skall ha utförts i Sverige. Tänk om näringsministern kunde ändra orden ”i Sverige” till ”för Sverige”! Det skulle vara av betydande värde för dem som utför sådant här arbete.

I den del av Sverige där jag bor, som ju är ett frisinnat centrum, är ideellt arbete något mycket viktigt. Jag kan nämna ett par namn. Familjen Moberg har gjort betydande insatser för pingströrelsens räkning i Etiopien. Under en svår tid har man där byggt upp både sjukhus och skolor.

Man har ingen tanke på ersättning eller på de kassaregler som gäller när man kommer hem. Man ger sig i väg med sin fru eller sin man, och efter ett tag tar man med sig sina barn. Som skollärare vet jag hur barnen i det här fallet hade det när de vistades i Etiopien. De bodde 40 mil från sina föräldrar under ganska svåra förhållanden. När man kommit hem igen har man sedan försökt komma tillbaka i ett normalt liv.

Familjen Josefsson tog vid efter familjen Moberg. Det var en fiskarfamilj från västkusten som hade flyttat upp till oss. Man fortsatte missionsarbetet i Etiopien men tänkte naturligtvis inte på sin egen välfärd. Man åkte ut för att biståndsarbete för Sverige.

Folkpartiet liberalerna tycker att vi måste ta hand om dessa människor på ett annat sätt än vad som framgår av det interpellationssvar som jag fått av näringsministern. Jag tycker att vi skall byta ut orden ”i Sverige” mot ”för Sverige”. Ändra de regler som gäller för sådana som nu kanske skall stämpa ut! Vi fick för en vecka sedan höra att det skulle bli nya möjligheter. Jag tycker att även utlandsarbetare som arbetar *för* Sverige borde omfattas av samma regler som de andra. Se över detta regelsystem, näringsministern! Det skulle vara bra för ministern själv, för partiet

Prot. 1998/99:54
11 februari

*Svar på
interpellationer*

och för Sverige. Jag tror inte vi kan arbeta efter sådana regler som nu gäller på detta viktiga område.

Vi är för internationellt arbete. Människor som ställer upp bör tas om hand på ett bättre sätt än vad som redovisas i svaret. Jag lovar att vi skall återkomma i ärendet.

Anf. 122 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill först säga att ingen fråga är mindre viktig än någon annan fråga på Näringsdepartementet. Även missionärernas arbetsförhållanden är alltså viktiga. Men jag tror att det här föreligger en sammanblandning.

Det som har tagits upp av Runar Patriksson tidigare är ett förslag till lag om socialförsäkringar. Det handlar om ett förslag att missionärer och biståndsarbetare som har varit borta mer än ett år skulle mista arbetslöshetsersättningen. Sjukförsäkringen är bostadsbunden. I förslaget ingår att sjukförsäkringen avlyfts efter ett år, och det är det som interpellanten tar upp.

Arbetslöshetsförsäkringen är kopplad till att man har lön i Sverige och betalar sina sociala avgifter som medlem i en a-kassa. Om jag förstått interpellanten rätt – och det tror jag att jag har gjort – skulle man ha rätt att få a-kasseersättning sedan man kommit hem efter ett utlandsuppdrag där man inte har haft Sverige som arbetsgivare och där lön inte utbetalats därifrån. Det säger jag nej till. Regeringen kommer inte att lägga fram något sådant förslag.

Sedan har jag alltid trott att det mycket viktiga arbete som görs inom missionen inte görs i första hand för Sverige utan för det land som man vistas i.

Anf. 123 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jo, det görs för det land som dessa människor vistas i och för missionen. Jag tycker att det är samhällets plikt att se till att människor som tar ett sådant ansvar även omfattas av svenska trygghetsregler. Jag tror att ni uppskattar att det görs sådana insatser, om det nu är inom Röda korset eller på missionsfältet.

Det är synd att ministern svarar att detta inte skall åtgärdas på något vis. Jag tycker nog att orden ”i Sverige” skulle ändras till ”för Sverige”. Man borde ta hänsyn till missionsarbetare och u-landsarbetare.

Jag har ett exempel från förra sommaren. I mitt hus bodde det då en läkare. Han var missionärläkare och hade hand om 200 patienter på ett sjukhus i Tanzania. Han jobbade inom den svenska sjukvården i sju veckor på sommaren för att få ihop pengar till detta sjukhus. Han omfattades av trygghetsreglerna. Men hur många tänker på att skaffa sig ett eget skyddsnät när de ger sig ut i världen? Vi i det här landet har råd att ta hand om människor som ger sig ut för att hjälpa till där behoven finns.

Anf. 124 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag förstår att vi avser lite olika saker, Runar Patriksson och jag. Jag fick inget svar på min fråga, men faktum är att den utredning från Socialdepartementet som jag hänvisade till berör även Björn Rosengrens departement. Många remissinstanser har önskat att de arbetsrättsliga frågorna lyfts ut och att de skall behandlas separat.

Jag skulle gärna vilja ha en liten förhandsavisering om hur ministern ställer sig till den tanken. Skall nuvarande a-kasseregler, som gäller för biståndsarbetare som har en svensk organisation som bas, gälla även fortsättningsvis? Eller skall denna inskränkning om att a-kassa bara skall vara giltig under ett år gälla framöver? Kommer det ett sådant förslag från Näringsdepartementet?

Jag ser att Björn Rosengren skakar nekande på huvudet, och det gläder mig storligen. Här ligger nämligen den stora stötestenen och farhågorna inför framtiden för missionsarbetare/biståndsarbetare. Det skulle vara förödande för svenskt bistånd om man hamnade i den belägenheten. Men jag tar Björn Rosengrens huvudskakningar som mycket positiva tecken.

Kristdemokraterna har redan i sin budgetmotion aviserat att vi kommer att avvisa ett dylikt förslag och bjuda ett hårt motstånd, men vi kanske inte ens behöver ta fram det.

Anf. 125 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill uppmana kristdemokraterna att använda krutet på annat. Vi kommer icke att ändra detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 1998/99:98 om regionalpolitiken och befolkningsutvecklingen

Anf. 126 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Elver Jonsson har frågat mig om regeringen har för avsikt att:

- snabbt lämna förslag som underlättar för företagsamheten i glesbebyggda landsbygdsområden,
- vidta åtgärder för att förhindra långtgående serviceförändringar för landsbygdsboende samt
- ge den regionalpolitiska utredningen extra resurser för att arbeta in förlorad utredningstid.

Fru talman! Låt mig först konstatera att nu växer Sverige. Sysselsättningen har under det senaste året ökat med 95 000 personer och arbetslösheten bedöms fortsätta minska även under de kommande åren. Men tillväxten kommer inte hela landet till del. Det är därför ytterst viktigt att det kontinuerligt sker ett arbete för att utveckla regionalpolitiken.

Regeringen känner ett stort engagemang för att skapa goda förutsättningar för människor att bo, arbeta och bedriva studier i hela Sverige. Regionalpolitiken är i dag en högt prioriterad uppgift. Det är viktigt att service och kommunikationer fungerar tillfredsställande i gles- och landsbygd. Det är också viktigt att drivkrafterna för företagande är sådana att människor startar och driver företag även i de mest utsatta regionerna.

För närvarande sker ett arbete på flera fronter för att förbättra villkoren för företagare och skapa regelverk som underlättar näringslivets utveckling i hela landet. Det är härvid naturligtvis viktigt att ta särskild hänsyn till företagandets speciella villkor i gles- och landsbygd. Detta är en huvudlinje som inte ändras av de förändringar som gjordes av reglerna för nedsatta socialavgifter under 1998. Bl.a. EG:s statsstödsregler gjorde det nödvändigt att ta bort de nedsatta socialavgifterna för vissa branscher.

För att näringslivet skall växa krävs både att regeringen tillhandahåller lämpliga verktyg och att regionala och lokala aktörer använder sig av dessa. De som verkar i en region har själva störst möjligheter att anpassa strategierna efter förutsättningarna. Därför har regeringen initierat arbetet med regionala tillväxtavtal. Arbetet i samband med tillväxtavtalen har hittills varit mycket kreativt. Inom de partnerskap som etablerats finns nu goda möjligheter att bedriva ett fruktbart utvecklingsarbete.

Elver Jonsson oroar sig för serviceförändringar på landsbygden. Han nämner som exempel Betalserviceutredningens förslag om att minska den kassaservice som lantbrevbärare tillhandahåller. Jag vill framhålla att utredningen har givit förslag till en förändrad kassaservice och att postservicen inte berörs i betänkandet. Som statsrådet Mona Sahlin nyligen skrivit i olika frågesvar skall utredningens förslag nu beredas i Regeringskansliet.

Regeringen har nyligen fattat beslut om att tillsätta en regionalpolitisk utredning. Det är med stort intresse som jag ser fram emot vad utredningen kan komma att föreslå. Utredningen skall bl.a. särskilt behandla glesbygdens och landsbygdens framtida utvecklingsmöjligheter. Den skall också behandla vilken roll olika näringar kan väntas få för sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten i dessa områden.

Naturligtvis kommer kommittén att få tillräckliga utredningsresurser för att kunna fullgöra sitt uppdrag i tid.

Anf. 127 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Först ett tack för svaret, men låt mig genast erkänna att jag är besviken på innehållet. Det har ju gått lång tid sedan interpellationen framställdes, och när svaret dröjde ingav det mig förhoppningar om att det skulle innehålla mycket mera substans än vad detta avmätta och relativt tunna svar gjorde.

Jag ställde tre frågor som är av utomordentlig betydelse för stora delar av vårt land.

Just nu rullar flyttlassen från Norrlands inland, från mellansvenska bruksorter och från de södra landskapens svagare delar. De som flyttar är ofta unga och/eller människor som har förlorat jobben. Vi har en situation där ett fåtal delar av landet växer. Situationen i norra Sverige och i Mellansverige påminner om flyttlasseländet under 60-talet, bara med den skillnaden att det nu går snabbare och att det sker utifrån en lägre befolkningsnivå.

I mitt eget nya hemlän, Västra Götaland, är den inomregionala obalansen påtaglig. En fem sex mil från Drottningtorget i Göteborg har tillväxten i de allra flesta kommuner upphört. Trots att det är ett bland de fem län som nu växer medan alla andra län minskar i befolkningstal, är västlänets ökning mindre än vad ökningen är enbart i Göteborg. Det visar

på den utarmning och obalans i flertalet av kommunerna i detta län som har negativa siffror.

Orsaken till att det sker en minskning i så många kommuner är ju i regel att det inte finns arbete på orten eller inom pendlingsavstånd – detta i kombination med försämring av service, stängning av skolor och affärer som upphör. Nu har det också kommit propåer om att lantbrevbäringen skall få en avsevärd försämring.

Vi får inte glömma bort att om vi skall få en fungerande regionalpolitik som lever upp till högtidstalet att hela Sverige skall leva, så krävs det ett mönster som inbördes och totalt befinner sig i harmoni. Det var ju det som arbetsmarknadsutskottet och riksdagen konstaterade när vi för snart ett år sedan fattade ett enhälligt beslut om att snabbt se över regionalpolitikens effekter. Regeringen hade veckorna före lagt fram en regionalpolitisk proposition som underkändes i den meningen att riksdagen ansåg det nödvändigt att göra en total översyn av regionalpolitiken i vilken riksdagen skulle vara engagerad. Därför har jag rest frågan om vi skall kompensera den tid som jag menar att regeringen har sölat bort genom att utredningen fortfarande inte är i arbete. Jag tycker att det är nonchalant mot riksdagen, men det är framför allt nonchalant mot de medborgare som har förlitat sig på regeringens många utfästelser om att göra insatser också för landsbygd och glesbygd.

När man nu tar sig an detta regionalpolitiska arbete skulle jag därför vilja att näringsministern ger besked om det kan ske i en takt som är betydligt högre än vad som är vanligt i statliga utredningar. Frågan brådskar nämligen så oerhört.

Anf. 128 KRISTINA ZAKRISSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja uppmärksamma näringsministern på att det finns företrädare för fackliga fackförbund, bl.a. ordföranden i SACO, som förespråkar att vi inte skall pytsa ut pengar på universitet och högskolor i hela landet utan koncentrera dem till traditionella universitetsorter. Jag som kommer från Norrbotten tycker att det är beklämmande att höra sådant.

Om vi skall kunna få hela Sverige att leva måste vi också kunna ha både högre utbildning och forskning i hela landet. Tyvärr stöter man rätt ofta på uppfattningen att utbildning och forskning på landsorten i allmänhet och i norra Norrland i synnerhet inte passar sig alls. Såvitt jag förstår och har kunnat se i andra regioner påverkar forskning vid universiteten regionerna mycket positivt.

I och för sig tror jag inte att näringsministern delar den uppfattning som ordföranden för SACO förespråkar, för i näringsministerns svar till Elver Jonsson står det bl.a. att vi skall kunna bedriva studier i hela Sverige. Jag hoppas att det också innebär högre studier, alltså högskolestudier.

Tidigare stod det i direktivet till högskolorna att de skulle ha en s.k. tredje uppgift, nämligen att de skulle samverka med det lokala näringslivet och omkringliggande samhällen. Nu har jag hört att detta uppdrag inte kvarstår. Därför vill jag fråga näringsministern: Kvarstår detta uppdrag? Om det inte gör det, kommer näringsministern att verka för att det återförs? Jag tror att det är ett väldigt viktigt uppdrag.

Prot. 1998/99:54
11 februari

*Svar på
interpellationer*

Sedan har jag en annan fråga som inte gäller högskolorna. Såvitt jag vet har departementen och statliga myndigheter ett uppdrag att göra regionalpolitiska konsekvensanalyser när man fattar den här typen av beslut. Jag undrar hur Näringsdepartementet följer upp detta uppdrag. Utvärderas det då och då? Jag tycker att det är oerhört viktigt att man har en helhetssyn.

När statliga myndigheter fick det elvaprocentiga sparbetinget såg vi farhågor med att det kunde finnas orter som förlorade alla sina jobb. Det kunde vara flera statliga myndigheter som omorganiserades och lämnade en ort helt och hållet. Därför poängterade vi socialdemokrater att det är viktigt att ha en helhetssyn på detta. Bevakas också detta?

Anf. 129 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag får börja med att ge samma komplimang till Elver Jonsson som han gav till mig: Jag är inte speciellt imponerad.

Jag hade faktiskt en hel del konkreta förslag. Vi har dragit i gång en hel del verksamhet. Det gäller de s.k. tillväxtavtalen. Det gäller att vi nu sätter fart på utredningen om regionalpolitiken. Det gäller också en hel del andra åtgärder som vi vidtar. Jag fick inget förslag till någon åtgärd, så inte heller jag är speciellt imponerad.

När det gäller frågan om högskolor och de regionala universiteten, som alltför högskolor nu blir, har regeringen uppfattningen att de har en oerhört stor betydelse för den regionala utvecklingen. Vi kan se ett rakt samband mellan högskolors lokalisering och tillväxt. Om universitetet i Luleå inte hade funnits, hade det inte funnits mycket av Norrbotten. Det har en avgörande betydelse, och jag menar att om det är någonting som vi skall slåss för så är det detta.

Som alla vet satsar regeringen också mycket på distansutbildning. Vi kommer fr.o.m. år 2000 att ha 1 500 utbildningsplatser i stödområde 1. Jag tror att de kommer att ha en väldigt stor betydelse. Utbildningen kan antingen ske på plats i normal ordning eller i form av distansutbildning.

När det sedan gäller frågan om att göra regionala analyser när statliga verk gör förändringar, struktureras om eller divisioneras sägs det – och jag skall hålla ett öga på det – att man skall ta kontakt med andra statliga myndigheter så att man ser att detta inte får allvarliga konsekvenser för den regionala utvecklingen.

Anf. 130 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag accepterar att näringsministern inte var så imponerad av vad jag sade, men jag trodde faktiskt att det var jag som skulle resa frågan och att regeringen skulle svara. Det kan ju vara så att statsrådet inte hade så mycket att hänvisa till.

Låt vara att mycket av det som näringsministern säger i sina tal och framträdanden ger föga anledning till invändning. Men problemet är att ni inte kommer i gång. Jag nämnde just den regionalpolitiska utredningen. Det är snart ett år sedan det blev ett enigt klubbslag i denna riksdag om att sätta fart och se över hela frågekomplexet. Ännu är denna utredning inte i gång. Detta tycker jag faktiskt är att nonchalera riksdagen, och det står jag för.

Om näringsministern vill ha förslag kan jag tala om att vi har från Folkpartiets sida ett femtiotal förslag i en katalog. Jag tänkte summera

dem i nästa replik, så att det kan ge lite ledning. En hel del av dessa har Småföretagardelegationen tagit upp, vilket inte är särskilt okänt.

Nu säger statsrådet att Sverige växer. Ja, från en låg nivå – en mycket lägre nivå än på den tiden då näringsministern var facklig ledare. Då hade vi en 80-procentig sysselsättningsgrad. Nu har den gått ned mot 70 %. Även om den nu segar sig upp något, är den på låg nivå. Vi har passerats av Danmark, USA och Storbritannien. Det senare landet, som det inte var så länge sedan som socialdemokrater sade var ett avskräckande exempel, har nu passerat oss. Vi har en låg sysselsättningsnivå, och det bör oroa näringsministern. Titta på statistiken!

Sedan kan vi notera att den befolkningsström som nu drar i väg åt fel håll beror på att det inte finns några nya jobb. Som jag sade finns det goda tankar i näringsministerns huvud om att vi bör göra någonting åt detta, men det händer ingenting. Det gör att när det på något område blir en uppgång blir det genast vad som kallas för flaskhalsproblem. Det finns nämligen inte yrkesutbildat folk. Det visar att vi har en arbetsmarknadspolitik som inte håller måttet – detta trots att riksdagen gång på gång har uppmanat regeringen att komma bort från de s.k. volymmålen till en mer kvalificerad yrkesutbildning som skulle kunna ge nya jobb.

I lantbrevbärrarfrågan väljer statsrådet att säga att jag har haft synpunkter på Betalserviceutredningen i stället för att konstatera att den föreslår att kassaservicen i stort sett skall upphöra. Småföretagare långt ute i glesbygden skall kunna betjänas för att kunna betala in moms i tid så att de inte blir straffbeskattade. Därför behövs denna service. Det handlar inte bara om det faktiska saken, utan det är en psykologisk signal att statsmakten inte bekymrar sig om landsbygdsområdena. Detta Postverkets flaggskepp, nämligen lantbrevbärrarservicen, skall vi slå vakt om.

Sedan, fru talman, kan jag säga något om de glesbygdsområden som vi har också i de södra delarna, de som jag lever närmast. Det gäller norra Bohuslän, Dalsland och nordöstra Skaraborg; den del av Västergötland som har ett större bortfall av industrisysselsättning än någon annan del av landet. Det borde inge oro. Det borde också kunna få ett erkännande från näringsministern att det nu är så bråttom att vi sätter högsta fart på den regionalpolitiska utredningen. Det löftet borde väl ändå statsrådet kunna ge här utan att behöva skriva någon utredning på näsan.

Anf. 131 KRISTINA ZAKRISSON (s):

Fru talman! Jag är glad att näringsministern säger att högskolan har stor betydelse ute i regionerna. Det trodde jag väl i och för sig, men jag ville ändå få det bekräftat. För mig är det så oerhört viktigt att vi fortsätter att utveckla högskoleverksamheten.

Jag vill också säga att det här med distansutbildning är väldigt bra. I norra Norrbotten, i inlandskommunerna, har vi, tror jag, Sveriges lägsta utbildningsnivå. Med dagens arbetsmarknad krävs det högre utbildning än det gjorde i gårdagens. Så det är viktigt att vi har möjlighet att utbilda oss.

Sedan vill jag hålla med Elver Jonsson om att det här med kassaservicen är oerhört viktigt. Men jag har full förtrostan om att regeringen inte ställer upp på något som gör att vi försämrar möjligheterna för företagen ute i landsbygden.

Prot. 1998/99:54

11 februari

Svar på
interpellationer

Till sist vill jag bara poängtera det här med forskningens betydelse. I Kiruna har vi nu under många år bedrivit rymdforskning. Den forskning-
en har genererat en väldig massa andra jobb. Skulle vi säga att vi bara
skall ha forskning på de traditionella universitetsorterna, då har vi också
sagt att vi inte tycker att hela landet skall leva. Så jag vill tacka ministern
för detta.

Sedan var det en annan sak som jag glömde att säga. Det är det här att
attityderna är så oerhört viktiga. Vi måste få folk att börja förstå att det
även ute på landsbygden faktiskt finns intelligenta och kreativa männi-
skor. Jag vet att näringsministern under sin tid som landshövding också
bedrev ett bra opinionsbildningsarbete.

Anf. 132 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är självklart att jag som näringsminister känner en
oro. Det är också självklart att jag har en stor kunskap om den utflyttning
som sker. Den grundas mycket på att vi i dag har en stark tillväxt i vissa
regioner. Det gör att folk flyttar dit. Man kan säga att det är baksidan av
denna tillväxt. Samtidigt har vi svårigheter inom olika områden, inte
minst i skogslänen.

Men det jag vill ha sagt är att vi drar i gång, och vi *har* dragit i gång,
ett starkt arbete. Förutsättningen för att dessa regioner skall ha möjlighet
att överleva och för att de skall utvecklas är att man i regionerna själva
tar initiativ, att man själv med utgångspunkt från sin historia och de för-
utsättningar man har tar saken i egna händer. Detta gör vi i de s.k. till-
växtavtalen. Sedan skall vi föra en diskussion mellan regeringen och
regionerna när de har kommit fram med sina olika förslag. Där spelar
framför allt näringslivet en tung roll.

När det gäller arbetsmarknadspolitiken borde interpellanten vara
medveten om att vi har tagit bort volymmålet, om att vi nu ändrar ar-
betsmarknadspolitiken och om att vi går från s.k. åtgärdsförmedling till
att förmedla jobb eller utbildning.

Det är så som interpellanten säger, att vi i dag har det förhållandet att
vi har en relativt hög arbetslöshet samtidigt som antalet nya jobb ökar.
Bara i januari månad har vi 36 000 nya jobb som utannonseras. Det gäl-
ler nu att med arbetsmarknadspolitikens hjälp försöka få det så att den
kompetens som eftersöks i dessa jobb, den skall vi också se till att de
som är arbetslösa får. Bara inom sjuk- och hälsovårdsområdet handlar det
om 11 000 jobb. Vi har det förhållandet att vi har en relativt hög arbets-
löshet – som sjunker – samtidigt som vi ser att vi får allt fler lediga arbe-
ten. Det är det vi skall klara ut med den nya arbetsmarknadspolitiken.

När det sedan gäller den här betalningsserviceutredningen tycker jag
att man kanske skall vara lite försiktig. För det första är det en utredning,
och den har sammanfattats i en del förslag. För det andra är det ingenting
som säger att kassaservicen enbart måste ske via postkontor. Jag tror att
det kanske t.o.m. kommer att visa sig att man med andra lösningar, till-
sammans med Posten och på andra sätt, kan ge en bättre service. Jag tror
att vi skall avvakta den diskussionen. Regeringen kommer att återkomma
till detta.

Anf. 133 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Det tolkar jag som att frågan om lantbrevbärarservicen skall ges ett ordentligt rådrom. Då tror vi att diskussionen kan vara värdefull. Men, som sagt, förslösa inte det goodwillkapital som statliga Postverket har tack vare en god service i glesbygdsområden!

Sedan säger näringsministern nu att han delar min oro. Det noterar jag, och jag tycker att det är värdefullt att det blir sagt. Jag tycker också att det är bra att det sägs att det nu inte är lokalisering det handlar om, såsom skedde i forntida socialdemokratisk tid, utan att man har tagit fasta på den mer liberala, näringsvänliga hållningen att det gäller att mobilisera. Då behöver vi en fungerande regionalpolitik.

Sedan är jag den förste att erkänna, och jag har sagt det många gånger i denna kammare, att regionalpolitik är svårt. Det finns inget facit. Därför bör vi se regionalpolitiken som en helhet. Regionalpolitik är ju långt mer än detta blygsamma anslag vi har från statsbudgeten. Det handlar om så många andra saker. När näringsministern efterlyste uppslag så skall jag ge det i sammandrag här.

Jag tror att vi behöver fem fungerande ”k”. Det handlar om kommunikation; ett rätt anpassat transportsystem som gör det möjligt att nå hela landet. Det handlar om kunskap, där den eftergymnasiala utbildningen är nåbar på högst pendlingsavstånd. Det handlar om kapital, där riskkapitalet också når fram till nya och små företag. Det handlar om kultur, ett kulturutbud också i landsbygden. Det är föga kostsamt men oerhört avgörande. Slutligen handlar det om kvinnor, en arbetsmarknad där framför allt kvinnor bereds möjlighet till ett eget arbete.

Om de här fem ”k:na” blir verklighet, då finns en möjlighet för befolkningsmässigt svaga områden att kunna få hejd på nedgången och en vändning till det bättre. Då kan människor bo kvar. Man får en fungerande service, och företagen kan utvecklas. Låt oss tillsammans, regering och riksdag, jobba för det.

Anf. 134 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är mycket glädjande att få konkreta förslag för att förstärka regionalpolitiken från interpellanten. Jag tar emot dem med stor glädje. Jag delar, tror jag att jag kan säga på rak arm utan att analysera dem närmare, uppfattningen att förslagen är viktiga. Jag delar också uppfattningen att vi tillsammans i regering och riksdag och på andra sätt skall värna om behovet av starkare regioner. Vi skall inte ta partipolitisk konflikt i regionalpolitiken, utan vi skall tillsammans se till att vi får en jämnare fördelning av tillväxten i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 1998/99:99 om fraktkostnader i Gotlandstrafiken

Anf. 135 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Roy Hansson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att påskynda Sjöfartsverkets arbete med att lägga fram ett

Prot. 1998/99:54

11 februari

*Svar på
interpellationer*

förslag som väl tillgodoser Gotlands behov av rationella och kostnadsneutrala transporter.

Inledningsvis vill jag säga att regeringen delar uppfattningen att det är viktigt med person- och godstransporter till och från Gotland.

I budgetpropositionen för år 1999 framgår att regeringen givit NUTEK i uppdrag att i samråd med berörda intressenter utarbeta förslag till en modell för stöd till godstransporter till och från Gotland. NUTEK:s förslag går i korthet ut på ett nolltaxesystem. Förslaget har remissbehandlats.

Vissa remissinstanser oroas av att ett stöd av den föreslagna typen kan leda till snedvridna konkurrensförhållanden och inte ge transportföretagen tillräckliga incitament för att utveckla kostnadseffektiva transportlösningar. Regeringen bad därför Sjöfartsverket om ett kompletterande remissvar i vilket verket särskilt skulle belysa vilka risker som finns med införandet av en s.k. nolltaxa. Vidare skulle utformningen av ett transportstöd i linje med det regionalpolitiska transportbidraget utvecklas.

Sjöfartsverket lämnade sitt kompletterande remissvar till regeringen den 25 augusti 1998. Av Sjöfartsverkets svar framgår att Gotlandsstödet bör göras mer effektivt och samtidigt kunna stimulera till en effektivisering av transporterna. Verket konstaterade också att detta kräver ytterligare analyser och att ett transportstöd i linje med det regionalpolitiska transportbidraget därvid kommer att behandlas närmare. Regeringen delade denna bedömning. Sjöfartsverket kommer inom kort att lämna sitt slutliga förslag till regeringen. Och regeringen avser att komma med ett förslag till riksdagen i budgetpropositionen för år 2000.

Anf. 136 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Fraktpriser är något av en överlevnadsfråga för Gotland, i varje fall för det gotländska näringslivet. Det känns bra att det framkommer i NUTEK:s utredning och i studier. Tidigare har det ibland ansetts som någon form av partsinlaga, men nu finns det objektivt stöd för detta påstående.

Det är svårt att förklara för företagare på Gotland att det skall råda olika konkurrensförhållanden mellan företagare med likartad verksamhet. En öländsk företagare har en betydande konkurrensfördel, eftersom det inte utgår någon broavgift, trots att bron mellan Öland och Kalmar innebär betydande årliga kostnader för staten, såväl kapitalkostnader som underhållskostnader.

Jag skall något belysa varför det finns särskilda kostnader för gotländska företagare.

En åkare i Småland som skall utföra en transport till Skåne som påbörjas tisdag eftermiddag har bilen och föraren tillbaka på onsdag morgon. Om samma transport skall gå till Gotland är förare och bil inte tillbaka förrän torsdag morgon, eftersom det bara går en färja varje kväll från Oskarshamn.

Alla inser att detta medför extra kostnader, och till detta skall läggas en avgift för färjan på 4 044 kr plus moms. Jag hoppas att näringsministern har kännedom om dessa förhållanden som råder för gotländska företagare.

Fru talman! Detta är en utomordentligt viktig fråga för Gotland. Den är inte ny, men den är mer allvarlig just nu. Utredningar har avlöst varandra över tiden, men hittills har inte någon löst frågan på ett bra och tillfredsställande sätt.

NUTEK fick i uppdrag att komma med förslag, och detta arbete utförde NUTEK på ett grannlaga sätt. Den utredningen har sedan följts upp med en lägesrapport hösten 1998, och den utredningen har jag här. Återigen vill jag säga att detta inte är någon partsinlaga, utan den är gjord med oväld och ger en rättvisande bild av hur situationen upplevs av företagare på Gotland. Som framgår av rapportens sammanfattning har transportfrågan en avgörande betydelse för framtidstro och utveckling så till den grad att när företagarna trodde att det skulle bli en lösning ökade deras investeringsvilja. Naturligtvis blir besvikelsen då större om det nu visar sig att vi åter befinner oss på ruta noll.

Fru talman! Jag har faktiskt ingen anledning att tro på det senare efter att ha hört näringsministern i debatten om ökad tillväxt för en vecka sedan. Av de punkter som näringsministern läste upp fanns bl.a. punkt tio som löd:

Kommunikationspolitiken utvecklas, och fortsatta satsningar görs för att undanröja brister i det svenska transportsystemet. En särskild uppgörelse stärker den svenska sjöfartens konkurrenskraft.

Punkten 12 löd:

Östersjösamarbetet och EU-samarbetet skall utvecklas. Fortsatta ansträngningar skall göras för att stödja näringslivet och idka handel med länderna runt Östersjön.

Jag utgår från att detta inte är tomma ord utan innebär att det för Gotlands del skyndsamt kommer ett förslag som väl tillgodoser Gotlands behov av rationella och kostnadsneutrala transporter till och från Gotland.

Jag beklagar att det dröjer med förslaget. Det framgår av NUTEK:s rapport att företagarna på Gotland börjar bli otåliga. Det vore bra om näringsministern redan nu kunde redovisa vad som förväntas av det som uttrycks i sista meningen i fjärde stycket i svaret: "Vidare skulle utformningen av ett transportstöd i linje med det regionalpolitiska transportbidraget utvecklas."

Det vore bra om det kom ett förtydligande av detta.

Anf. 137 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Förslaget från den utredning som Sjöfartsverket skall göra och som jag nämnde och som vi har uppehållit oss vid kommer att läggas fram i februari eller mars i år, och då tänker vi dra i gång detta på Näringsdepartementet.

Att det har tagit lite tid beror på att vi den här gången vill ha en långsiktig lösning, en lösning som håller, som är effektiv och som också är konkurrenskraftig, och jag tror att det är bra att vi tar den tiden på oss.

Anf. 138 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag välkomnar att det kommer ett förslag i närtid. NUTEK lade fram sitt förslag för över ett år sedan. Dessvärre blev det så att säga någon backning. Jag har viss förståelse för att man granskar detta, eftersom det ju kan bli konstigheter. Man behöver ha ett regelverk kring

detta. Men det är inte konstigt. Jag tycker t.ex. att det vore fel om man började frakta rundvirke till nolltaxa, men det är det ingen som förväntar sig, och det finns redan i dag sådana regler så att man skulle kunna hantera detta.

Jag tycker att det var utmärkt att näringsministern förde fram att det skulle vara en långsiktig lösning. Jag kan berätta att jag för någon vecka sedan stod och talade med Jerry Martinger i bankhallen om just Gotlandstrafiken. Då sade Jerry Martinger: Vet du vad riksdagsmännen från Gotland talade om för hundra år sedan? Då kom vi på att det nog var Gotlandstrafiken som var på tapeten då också. Men jag hoppas att man inte kommer att stå och tala om samma sak om hundra år. Därför ser jag fram emot en långsiktig lösning.

Jag fick emellertid inte något svar på det sista som jag frågade om, nämligen det som står i svaret: "Vidare skulle utformningen av ett transportstöd i linje med det regionalpolitiska transportbidraget utvecklas." Jag kan förstå att det är lite svårt, men jag läste detta med en viss farhåga.

Anf. 139 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Än en gång vill jag säga att denna utredning kommer att läggas på bordet. Och när det gäller de regionalpolitiska bedömningar som skall göras i samband med detta vill jag återkomma.

Jag vill också säga att problemet med nolltaxa är att det inte finns något incitament för det, vare sig hos den som säljer transporten eller hos den som köper transporten. Och vad vi vill uppnå är att vi får en sund konkurrenssituation som är långsiktig och därmed billig och effektiv för transportköparna och för dem som svarar för transporterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 1998/99:78 om utbildning och arbetsmarknad

Anf. 140 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Lars Hjertén har frågat mig vilka utbildningsinsatser regeringen planerar för att möta en kommande lärarbrist och brist på arbetskraft i övrigt.

Som svar på den generella frågan om regeringens planerade åtgärder för att möta även annan brist på arbetskraft än när det gäller lärare vill jag hänvisa till det svar som utbildningsminister Thomas Östros gav den 26 januari 1999 med anledning av interpellation 1998/99:87 av Britt-Marie Danestig om bristen på naturvetare, tekniker och medicinare. I fortsättningen begränsar jag mitt svar till frågan om lärarförsörjningen till skolväsendet.

Det ökade behovet av lärare är föranlett dels av ökade elevkullar som nu passerar genom skolans olika stadier, dels av stora pensionsavgångar i lärarkåren. Bristen på lärare varierar dock mellan olika lärarkategorier.

Regeringen har i den senaste budgetpropositionen redovisat dimensioneringen av lärarutbildningen för skolans behov. Dimensioneringen bygger på prognoser gjorda av SCB i samarbete med Statens skolverk

och Högskoleverket. I dessa tas också hänsyn till att lärare har en alternativ arbetsmarknad. Utifrån prognoserna sätts examensmål för olika lärarutbildningar. De enskilda högskolorna har i uppdrag att verka för att tillräckligt många lärare examineras, så att dessa mål uppnås.

Med anledning av det ökade behovet av lärare har riksdagen enligt budgetpropositionerna för åren 1997, 1998 och 1999 beslutat om att högskolorna kraftigt skall öka examinationen av antalet grundskollärare med inriktning mot undervisning i årskurserna 4–9 och gymnasielärare. Ökningen är 30–40 % beroende på lärarkategori. Dimensioneringen av lärare för åren 1–7 behöver dock samtidigt minska om det inte skall uppstå överskott senare.

Tyngdpunkten i antalet examina skall ligga inom de tekniska och naturvetenskapliga utbildningarna. Under de närmaste fem åren kommer enligt regeringens förslag drygt 25 000 nya lärare för grund- och gymnasieskola att examineras, dvs. drygt det antal Lars Hjertén uppger som behov. Regeringen följer utvecklingen när det gäller tillgång och efterfrågan på lärare och uppdaterar vid behov beräkningarna för den långsiktiga utvecklingen.

Antalet behöriga förstahandssökande till lärarutbildningarna har ökat påtagligt under den senaste tioårsperioden. Svårigheter finns dock att rekrytera tillräckligt många studenter till lärarutbildningarna inom främst matematik, naturvetenskap och teknik. Det naturvetenskapliga basåret för personer som har högskolebehörighet men som saknar särskild behörighet till teknisk eller naturvetenskaplig högskoleutbildning har haft en positiv effekt på rekryteringen. Av dem som slutade basåret 1995/96 fortsatte nära 80 % att läsa naturvetenskap och teknik. En mycket stor del av dessa har glädjande nog fortsatt på lärarutbildningarna med inriktning mot just dessa ämnen.

Det finns även möjligheter att vidareutbilda vissa av de lärare som redan finns i skolan. Lärare med smal kompetens, t.ex. ettämneshänare, kan då få ett större arbetsfält. Regeringen har bl.a. genom distansutbildning ökat utbudet av platser för vidareutbildning av lärare, främst med inriktning mot det naturvetenskapliga området. En del av de arbetslösa lärare som finns kan också genom vidareutbildning komma tillbaka till skolan. Regeringen har också i budgetpropositionen aviserat ett kompetensutvecklingsprogram på upp till 20 poäng i naturvetenskap, teknik och miljö för yrkesverksamma lärare.

För att förhindra lärarbrist i landets skolor behövs insatser både för dimensionering och rekrytering till lärarutbildningarna och för att de studerande skall fullfölja sin utbildning. Det handlar också om att på olika sätt stimulera intresset för läraryrket. Många högskolor arbetar med att utforma lärarutbildningar för yrkesgrupper med lämplig utbildningsbakgrund, t.ex. arkitekter, ingenjörer, officerare och kulturarbetare, som är intresserade av att ägna sig åt undervisning.

Kommunen som huvudman för skolan och arbetsgivare för lärarna har ett stort ansvar för att skolan skall vara en attraktiv arbetsplats med en god arbetsmiljö och goda utvecklingsmöjligheter. Skolan, som är en av landets största arbetsplatser, har ett brett arbetsfält som bör kunna erbjuda många möjligheter till yrkesmässig och personlig utveckling.

Det är angeläget att finna åtgärder för att möta de variationer som uppstår i fråga om behov av lärare. Lärarutbildningskommittén kommer

Prot. 1998/99:54
11 februari

*Svar på
interpellationer*

enligt sina direktiv bl.a. att lägga förslag om dimensionering av lärarutbildningen och rekrytering till läraryrket i framtiden. Kommittén skall lämna sina förslag senast den 3 maj 1999.

För att hitta åtgärder även på kortare sikt har Utbildningsdepartementet sedan i augusti 1998 diskuterat med Svenska Kommunförbundet, Lärarnas Riksförbund, Lärarförbundet och Skolledarna om olika sätt att stimulera läraryrkets rekrytering och utveckling inom ramen för den s.k. avsiktsförklaringen, som nämnda parter undertecknat. Att öka möjligheterna till vidareutbildning och annan kompetensutveckling av lärare som ett led i lärarförsörjningen ingår i de diskussionerna. Arbetsgruppen räknar med att inom kort överlämna en rapport med förslag till en gemensam handlingsplan. Arbetet kommer förmodligen därefter att fortsätta i olika former.

Anf. 141 LARS HJERTÉN (m):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min interpellation, som jag lämnade in för på dagen två månader sedan.

Jag tar rent allmänt upp problemen med att vi samtidigt som det är hög arbetslöshet saknar utbildade personer till lediga platser som skall tillsättas. Det gäller t.ex. CNC-operatörer inom industrin. Där är det viktigt med en kvalificerad yrkesutbildning.

I Sverige har vi dessutom en alltför liten andel personer som har högre längre högskoleutbildningar. Detta visar aktuell OECD-statistik. Till detta kommer att många läkare och civilingenjörer lämnar Sverige. En hel del tänker inte återvända, vilket ju är allvarligt. I dag fick jag uppgiften att i fjol lämnade 473 läkare Sverige – nästan ingen återvände. Det är ungefär hälften så många som de som förra året fick läkarlegitimation.

Några yngre teknologer på Chalmers känner så stor oro inför den framtida svenska arbetsmarknaden att de har startat en debatt. De har inbjudit ett antal politiker och företagare till ett samtal om några veckor.

Men nu skall vi diskutera skolan och lärarutbildningen. För svenska grundskollärare och gymnasielärare är arbetsmarknaden i Sverige den som är aktuell. Därför är det viktigt att vi i riksdagen fattar sådana beslut som gör att skolan är en bra arbetsplats och att läraryrket är ett attraktivt val för många ungdomar när de bestämmer sig för att satsa på ett visst yrke. En hel del tecken tyder dock på att så inte är fallet.

Lärarnas Riksförbund har gjort en enkät som för ett tag sedan fanns refererad i Aftonbladet. Där säger en tredjedel av landets rektorer att de i dag inte kan garantera en fullgod undervisning på deras skola. Det finns en hel del exempel på liknande förhållanden. Detta gör att många lärare i dag är missnöjda med sin arbetssituation. En hel del skulle vilja lämna skolan om de hade alternativ. Det här är kanske det största hotet mot skolan.

Det sägs egentligen ingenting i interpellationssvaret om detta. Det är faktiskt inte så att det är frid och fröjd i skolan överallt i dag. I stället finns det en djup oro i lärarleden.

Befarad lärarbrist i framtiden kommer aldrig att bli verklig eftersom satsningarna nu är så massiva, säger statsrådet – det blir nog ingen lärarbrist eftersom man nu satsar på 25 000 nya lärarutbildningsplatser. Men faktum är att antalet nybörjarplatser och antalet antagna vid alla lärarut-

bildningar har varit mindre under de senaste åren som jag har statistik på – 1996/97 och 1997/98 – jämfört med 1993/94 och 1994/95.

Problemet är särskilt stort när det gäller ämnena matematik, naturvetenskap och teknik, som Ingegerd Wärnersson nämnde. Antalet behöriga sökande har i första hand varit mycket mindre än antalet nybörjarplatser. Även antalet antagna studerande är mindre än antalet nybörjarplatser.

Lägger man till detta att alla inte kommer att fullfölja sin utbildning och att alla inte kommer att bli lärare är situationen förstås allvarlig. Skolministern hänvisar till olika åtgärder som skall råda bot på detta. Jag har faktiskt inget att erinra där, speciellt inte när det handlar om att som komplement rekrytera välutbildade akademiker från andra yrkesgrupper. Initiativ till detta togs av den tidigare borgerliga regeringen men en förutsättning är att den blivande läraren får en adekvat pedagogisk utbildning.

Det är förstås omöjligt att ange det exakta behovet av lärare om tio år. Skolministern säger här, som jag tidigare nämnt, att drygt 25 000 nya lärare kommer att examineras; detta enligt regeringens förslag. Men då måste alla förhoppningar infrias. Jag har under de senaste dagarna studerat olika prognoser och har hittat olika siffror. 22 000–30 000 nya lärare krävs det för att täcka behovet från år 2004, säger man.

Vad som kan göra statistiken särskilt osäker är att det blir avhopp från utbildningen och att lärarna när de är färdigutbildade väljer andra yrken. Som bekant står många äldre lärare i kö för att få ut sin pension tidigare än vid ordinarie pensionstid.

Har regeringen förslag till ytterligare åtgärder om det visar sig att man inte klarar behovet av lärare om fem–tio år?

Anf. 142 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag är ledsen att det tog tid innan det kom ett svar. Min avsikt var – och har hela tiden varit – när det här interpellationssvaret flyttades fram att i dag kunna presentera det som den s.k. SLUR-gruppen har kommit fram till – en grupp med representanter från Kommunförbundet, lärarorganisationerna och Skolledarna. Jag hoppades in i det sista på det. Tyvärr kan jag i dag inte ge en redovisning. Det gäller ju nästa steg för att mer akut kunna möta den brist på lärare som finns ute på skolorna.

Vår ambition och förhoppning är att man nu närmar sig ett slutligt avgörande, vilket verkar bli positivt, och att man skall komma fram till ett konkret resultat inom de närmaste veckorna. Jag tackar för det tålamod som Lars Hjertén har visat i frågan. Min avsikt var alltså att ge ett *bättre* svar och det är alltså därför som jag inte kommit tidigare med mitt svar.

En oerhört viktig del när det gäller att få lärare till skolan och att få lärare att stanna tror jag är själva arbetsmiljön. Det är vi överens om.

Den ena delen kan ligga i att vi skapar en miljö som också bidrar till en ständig kompetensutbildning för lärare. Det ligger i de avtal som i dag finns att Kommunförbundet skall ha ett ansvar för att lärarna skall få kompetensutbildning. Där kan vi också utläsa av statistiken att det är väldigt skiftande när det gäller om de verkligen får sådan eller inte. Det är viktigt att vara tydlig gentemot Kommunförbundet om att de fullföljer sin del av ansvaret.

Prot. 1998/99:54
11 februari

Svar på
interpellationer

Den andra delen är den som jag tidigare nämnt här i kammaren i dag och som gäller skolledarrollen. Utbildningsinspektörernas rapport visade att skolledaren verkligen är viktig för den pedagogiska utvecklingen och också ett stöd för lärarna i deras pedagogiska utveckling. Därför kommer jag att satsa mycket kraft på att dels arbeta vidare med det som man i rapporten kommit fram till, dels tillsätta en skolledargrupp för att "plocka" fram en arbetssituation som är rimlig för skolledaren och där kraven från kommun och stat inte krockar utan där skolledarna får en rimlig arbetssituation för att vara pedagogiska ledare. Oavsett hur bra den enskilde läraren är behöver lärare ha en pedagogisk ledare som hjälper till att utveckla arbetet. Arbetsmiljön inom skolan är oerhört viktig.

Vad som också är ett bekymmer är att antalet behöriga förstahands-sökande till lärarutbildningarna påtagligt ökat och kanske med inriktningen till matte och NO, men flera hoppar av. Det har gjorts enkätundersökningar varför. Det är olika skäl. Man har inte funnit utbildningen tillräckligt intressant, man har inte fått tillräckligt hög lön osv.

Nu vet vi inte hur den nya lärarutbildningen kommer att se ut. Min förhoppning är att vi får en lärarutbildning som gör att vi får fler sökande med inriktningen till matte och NO. Men återigen till befintlig skola: Vi måste få en undervisning i grundskolan och gymnasiet som skapar intresse för dessa ämnen. I vår satsning på gymnasielärarna inom matte och NO i 20-poängsutbildning är avsikten att den också skall inriktas mot det didaktiska och metodutveckling så att man ger i dessa ämnen en god teoretisk kunskap men också en stimulerande och rolig kunskap som gör att de studerande vid gymnasiet känner att de själva vill bli lärare i dessa ämnen i framtiden.

Anf. 143 LARS HJERTÉN (m):

Fru talman! Det är svårt att vara oenig med skolministern i de här frågorna. Jag delar i stort sett de åsikter som hon framför här. Jag tycker att det var positivt att hon talade om varför det hade dröjt så med svaret. Jag ser fram mot rapporten.

Det är väldigt viktigt att skolan är en bra arbetsplats, att miljön är positiv för lärande och att det är ordning och reda i skolan, att ogiltig frånvaro beivras, att lärarna upplever att de har stöd från samhället även utanför skolans värld. Helt enkelt handlar det om att läraryrket återfår den status som den faktiskt hade tidigare. Ditt hör också, något som skolministern var inne på, att man skall kunna växa inom sitt yrke. Det ligger i allas intresse att många gymnasister går vidare till högskola, till högre studier. En god hjälp på den vägen, särskilt för de ungdomar som kommer från studieovana hem, är om man redan i gymnasiet möter lärare med forskarutbildning. För detta krävs betydligt fler lektorstjänster.

Jag skulle vilja höra lite synpunkter på detta med att kunna växa inom sitt yrke. En väl fungerande skola är det bästa sättet att få många kvinnor och män att välja läraryrket och stanna kvar som lärare. Vi har för få män som väljer läraryrket i dag.

Jag skulle vilja fråga om regeringen har några förslag till eller funderingar på hur läraryrket skall stärkas redan i dag genom att skolan erbjuder möjligheter till högre tjänster t.ex. för forskarutbildade lärare, som kan bli lektorer. Andra kanske vill utveckla sin lärarroll och avancera, inte genom att bli rektorer utan genom att bli ännu duktigare och mer

välutbildade lärare. Jag tror att det skulle behövas för att stimulera lärarna i skolan. Har regeringen några synpunkter på hur man skall kunna få fler män att välja läraryrket?

Prot. 1998/99:54
11 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 144 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag tänkte börja med att kommentera det Lars Hjertén sade om forskningen. Jag ser det också som oerhört viktigt att forskningen förs in i skolans vardag. Tidigare levde man nog i en isolerad värld. För många lärare var forskningen någonting som de ibland inte kunde identifiera sig med. De såg inte att den faktiskt var en del av deras egen värld. Jag vill stimulera till att forskningen redan kan börja med de små barnen. Vi kan i dag möta barn på förskolan som säger att de forskar när de håller på och undersöker och experimenterar. Det kan utvecklas. Jag ser mycket positivt på att man visar intresse för att tidigt komma in i skolan och delge de yngre eleverna, och även sedan när de växer upp, kunskap om forskning. Men det är viktigt att också lärarna själva blir aktiva.

Det finns försöksverksamheter där lärare t.ex. har halva sin tjänst i skolan och forskar på den andra halvan. Jag ser mycket positivt på den verksamheten. I direktiven till LUK ligger att se över hur forskning kan möjliggöras såväl för lärare som för lektorstjänsterna.

Jag tror inte att alla vill bli skolledare. Det är inte den enda vägen. Jag tror att det är oerhört viktigt för en lärare att själv växa med sin egen kunskap och få bekräftelse på vad man har gjort genom att man blir delaktig i forskningen.

När det gäller att få ännu fler män till skolan har jag under min tid som minister fått olika förslag från olika håll – alltifrån att kvotera till att hitta på andra lösningar. Personligen är jag inte för att kvotera, utan jag anser att andemeningen i att man skall bli en bra lärare är att man för det första tycker om sina medmänniskor och för det andra tror på sitt yrke. Vi kan aldrig tvinga människor till att göra detta.

I direktiven till LUK ligger också att fundera över hur vi kan göra det hela attraktivt för lärare. En möjlighet är att den framtida lärarutbildningen får en sådan utformning att den kan användas för att senare bli någonting annat. En av bristerna med dagens utbildningar är att lärarutbildningen är så pass smal att om man vill ge sig in på en annan profession krävs väldigt mycket av andra studier. Därför blir det intressant att se det förslag som LUK så småningom kommer fram till, om det öppnar för att man kan vara lärare under några år och sedan med utgångspunkt i den utbildningen bli något annat. Jag hoppas att LUK kommer med förslag som t.ex. stärker ledarskapsutbildningen. Den ger sådana egenskaper som man kan ha nytta av när man vill gå vidare. Det kan vara en väg för män. Under några år kan man jobba som lärare och sedan bli något annat. Samtidigt kan vi ta till vara människor med annan akademisk bakgrund i den nya lärarutbildningen. Med sin bakgrund kan de bygga på utan att de därmed behöver ge avkall på en gedigen pedagogisk kompetens.

Återigen: Svaret kommer i LUK. Jag ser med spänning fram mot det.

Anf. 145 LARS HJERTÉN (m):

Fru talman! Varken skolministern eller jag tror på kvotering i lärarutbildningen, och det är positivt. Det är viktigt att det finns manliga lärare även på de lägre stadierna. Barn är i dag mycket på daghem. På de lägre stadierna är det nästan bara kvinnliga lärare. Blir det så även i gymnasieskolan får man aldrig några manliga förebilder, särskilt om man inte har någon pappa hemma. Därför är det väldigt viktigt för barns uppväxtmiljö och fostran att det finns manliga lärare.

Läraryrket är det svårt att säga något exakt om – jag var inne på i mitt första inlägg. Jag läste en rapport som Skolverket lade fram för lite drygt ett år sedan. Där anger man läraryrket vara lite högre än vad man trodde förut. Man har gått ned på ämnesgrupper och ämnen och tar den stora vuxenutbildningssatsningen till intäkt för att det behövs betydligt fler lärare än förut.

Jag tänkte avsluta med en fråga som gäller lärarutbildningen. Inom vuxenutbildning finns bara en speciell lärarutbildning, folkskollärarutbildningen i Linköping. Den är väldigt liten. Många lärare t.ex. inom kunskapslyftet har elever i 35–40-årsåldern, men lärarna är utbildade för att lära tonåringar. Det kanske inte är så bra. Det kräver en helt annan pedagogik att undervisa en 14-åring än att undervisa en som är 40 år med en väldigt lång yrkeserfarenhet. Kommer regeringen att medverka till eller är skolministern positiv till att se på lite andra former av lärarutbildning som också tillgodoser vuxenutbildningspedagogiken? Det skulle också innebära att det blir färre avhopp från grundskolan och gymnasieskolan.

Anf. 146 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det börjar snart låta som att LUK är det enda svar jag har att komma med. I direktiven till LUK ingår även att titta över en vuxenpedagogisk examen, alltså hur den kan få en annorlunda utformning och breddas och inte bara vara inriktad mot folkhögskolan som i dag. Vi har i dagarna lämnat ut möjlighet att söka 30 miljoner i olika projektpengar för kompetensutveckling för vuxenlärare.

Sedan går jag tillbaka till att tala om hur man får in fler män och andra kompetenser. Jag har många gånger pratat om arbetslaget som oerhört viktigt. Det gäller alltifrån förskolan upp igenom grundskolan till gymnasiet.

Jag ser också positivt på att vi i framtidens skola tar in andra människor än de traditionella lärarna. Om jag tar gymnasiet som exempel kan jag säga att lärare med pedagogisk kompetens givetvis skall vara en stomme, men jag ser positivt på att ha gästföreläsare. Jag tror att den inriktningen blir en stimulans. Befintliga gymnasielärare kan känna att de vill ha en bättre kontakt med högskolan.

Det finns exempel på gymnasier där man har gästföreläsare t.ex. från högskolorna. Det finns exempel på gymnasier som under en termin i ett projektarbete har en civilingenjör eller civilekonom i ett arbetslag på skolan.

Det är att frångå de traditionella inriktningarna, men jag tycker att det är en möjlighet. Jag ser samma möjlighet bland de yngre eleverna, där vi kan ha kulturarbetare i det pedagogiska laget.

Stommen och basen – det är viktigt – är givetvis att merparten skall ha en pedagogisk utbildning. Men detta är ett sätt att få in fler män och att öppna skolan för andra. Det tycker jag är positivt.

Prot. 1998/99:54
11 februari

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1998/99:41 till justitieutskottet

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 11 februari

1998/99:159 av *Annika Nilsson* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Deltidsarbetslöshet
1998/99:160 av *Inger René* (m) till näringsministern
Europaväg 6 norr om Uddevalla
1998/99:161 av *Catharina Hagen* (m) till finansministern
Förmögenhetsbeskattningen
1998/99:162 av *Roy Hansson* (m) till jordbruksministern
Oljeväxtodling
1998/99:163 av *Per-Samuel Nisser* (m) till miljöministern
Kalkning av sjöar och vattendrag
1998/99:164 av *Olle Lindström* (m) till näringsministern
Barentsregionen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 februari.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 10 februari

1998/99:342 av *Morgan Johansson* (s) till utbildningsministern
Dyslexi
1998/99:343 av *Bertil Persson* (m) till statsrådet Pierre Schori
Biståndet till Zimbabwe
1998/99:344 av *Jeppe Johnsson* (m) till kulturministern
Sjörapporterna i radion

1998/99:345 av *Rossana Valeria* (v) till statsrådet Pierre Schori
Personer med främlingspass

den 11 februari

1998/99:346 av *Lena Olsson* (v) till finansministern

Regler för skattskrivning

1998/99:347 av *Sten Tolgfors* (m) till finansministern

EMU-utanförskapet, prispress och konkurrenstryck

1998/99:348 av *Kjell Eldensjö* (kd) till miljöministern

Den s.k. älgsjukan

1998/99:349 av *Kjell Eldensjö* (kd) till utbildningsministern

Inackorderingstillägg för gymnasieelever

1998/99:350 av *Kjell Eldensjö* (kd) till näringsministern

Certifierade miljövarudeklarationer

1998/99:351 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Arvoden till förtidspensionerade

1998/99:352 av *Agneta Brendt* (s) till kulturministern

Vård av kulturhistoriska byggnader

1998/99:353 av *Ola Karlsson* (m) till näringsministern

Kärnkraftverk av Tjernobylytyp

1998/99:354 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesministern

Robotar riktade mot Taiwan

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 februari.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 februari

1998/99:327 av *Ola Karlsson* (m) till statsrådet Leif Pagrotsky

Export av minröjare

1998/99:332 av *Eva Flyborg* (fp) till statsministern

Oberoende revision

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 februari.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 13.52,
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 12 § anf. 127 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
3 § Svar på interpellation 1998/99:102 om rättsosäkerheten i beskattningen	1
Anf. 1 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	1
Anf. 2 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	2
Anf. 3 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	3
Anf. 4 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	4
Anf. 5 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	4
Anf. 6 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	4
4 § Svar på interpellation 1998/99:108 om information om utländska spel och lotterier	5
Anf. 7 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	5
Anf. 8 ROY HANSSON (m).....	5
Anf. 9 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	6
Anf. 10 ROY HANSSON (m).....	7
Anf. 11 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	8
Anf. 12 ROY HANSSON (m).....	9
Anf. 13 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	9
5 § Svar på interpellation 1998/99:110 om vargstammen i Värmland.....	9
Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	9
Anf. 15 RUNAR PATRIKSSON (fp).....	11
Anf. 16 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	12
Anf. 17 RUNAR PATRIKSSON (fp).....	12
Ajournering.....	13
Återupptagna förhandlingar	13
6 § Information från regeringen om regeringens beslut om rekommendationen från analysgruppen i Estoniafrågan	13
Anf. 18 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	13
Ajournering.....	15
Återupptagna förhandlingar	16
Meddelande om interpellation 1998/99:106	16
Anf. 19 TALMANNEN	16
7 § Svar på interpellation 1998/99:25 om Assi Domän.....	16
Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	16
Anf. 21 PER WESTERBERG (m).....	17
Anf. 22 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	18
Anf. 23 PER WESTERBERG (m).....	18
Anf. 24 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	19
Anf. 25 PER WESTERBERG (m).....	20
Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	20
Ajournering.....	21

Återupptagna förhandlingar	21	Prot. 1998/99:54
8 § Frågestund.....	21	11 februari
Anf. 27 ANDRE VICE TALMANNEN.....	21	
<i>Medlemskap i EU.....</i>	<i>21</i>	
Anf. 28 LARS TOBISSON (m)	21	
Anf. 29 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	21	
Anf. 30 LARS TOBISSON (m)	22	
Anf. 31 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	22	
<i>Lagen om jämställdhet.....</i>	<i>22</i>	
Anf. 32 CHRISTINA AXELSSON (s).....	22	
Anf. 33 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	23	
Anf. 34 CHRISTINA AXELSSON (s).....	23	
<i>Hallandsåsen</i>	<i>23</i>	
Anf. 35 SVEN BERGSTRÖM (c).....	23	
Anf. 36 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	23	
Anf. 37 SVEN BERGSTRÖM (c).....	23	
Anf. 38 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	23	
<i>Barn- och ungdomskulturen.....</i>	<i>24</i>	
Anf. 39 EWA LARSSON (mp).....	24	
Anf. 40 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	24	
Anf. 41 EWA LARSSON (mp).....	24	
Anf. 42 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	24	
<i>Insyn i kommunala bolag.....</i>	<i>25</i>	
Anf. 43 ULF NILSSON (fp).....	25	
Anf. 44 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	25	
Anf. 45 ULF NILSSON (fp).....	25	
Anf. 46 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	26	
<i>Vänerskolan.....</i>	<i>26</i>	
Anf. 47 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	26	
Anf. 48 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	26	
Anf. 49 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	27	
Anf. 50 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	27	
<i>Tågtrafiken.....</i>	<i>27</i>	
Anf. 51 STURE ARNESSON (v).....	27	
Anf. 52 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	27	
Anf. 53 STURE ARNESSON (v).....	28	
Anf. 54 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	28	
<i>Fisket</i>	<i>28</i>	
Anf. 55 BERIT ADOLFSSON (m)	28	
Anf. 56 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	28	
Anf. 57 BERIT ADOLFSSON (m)	28	
Anf. 58 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	29	
<i>Pedagogiken i skolan.....</i>	<i>29</i>	
Anf. 59 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	29	
Anf. 60 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	29	

Anf. 61	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	29
Anf. 62	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	30
	<i>Möbelindustrin</i>	30
Anf. 63	CARINA HÄGG (s)	30
Anf. 64	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	30
Anf. 65	CARINA HÄGG (s)	30
Anf. 66	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	31
	<i>Företagsnedläggelser i små kommuner</i>	31
Anf. 67	MIKAEL OSCARSSON (kd)	31
Anf. 68	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	31
Anf. 69	MIKAEL OSCARSSON (kd)	31
Anf. 70	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	32
	<i>Tandvårdsförsäkringen</i>	32
Anf. 71	MARIE ENGSTRÖM (v)	32
Anf. 72	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	32
Anf. 73	MARIE ENGSTRÖM (v)	32
Anf. 74	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	33
	<i>Det förråande språket</i>	33
Anf. 75	ELVER JONSSON (fp)	33
Anf. 76	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	33
Anf. 77	ELVER JONSSON (fp)	34
Anf. 78	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	34
	<i>Grundskolans timplan</i>	34
Anf. 79	PER LAGER (mp)	34
Anf. 80	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	34
Anf. 81	PER LAGER (mp)	35
Anf. 82	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	35
	<i>Lönebildningen</i>	35
Anf. 83	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	35
Anf. 84	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	35
Anf. 85	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	36
Anf. 86	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	36
	<i>Försäljning av personuppgifter</i>	36
Anf. 87	INGER RENÉ (m)	36
Anf. 88	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	37
Anf. 89	INGER RENÉ (m)	37
Anf. 90	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	37
	<i>Skattskyldighet för ideella föreningar</i>	37
Anf. 91	TOMAS ENEROTH (s)	37
Anf. 92	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	38
Anf. 93	TOMAS ENEROTH (s)	38
	<i>Hormonbehandlat kött</i>	38
Anf. 94	KJELL-ERIK KARLSSON (v)	38
Anf. 95	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	38
Anf. 96	KJELL-ERIK KARLSSON (v)	39
Anf. 97	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	39
	<i>Bilindustrin</i>	39

Anf. 98	CHRISTINA NENES (s).....	39
Anf. 99	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	39
Anf. 100	CHRISTINA NENES (s).....	39
Anf. 101	ANDRE VICE TALMANNEN.....	40
9 §	Svar på interpellation 1998/99:37 om sjöfartsuppgörelsen	40
Anf. 102	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	40
Anf. 103	PER WESTERBERG (m)	40
Anf. 104	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	41
Anf. 105	PER WESTERBERG (m)	42
Anf. 106	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	43
Anf. 107	PER WESTERBERG (m)	43
Anf. 108	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	44
10 §	Svar på interpellation 1998/99:95 om naturgasledning genom Sverige	44
Anf. 109	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	44
Anf. 110	HARALD BERGSTRÖM (kd)	45
Anf. 111	LENNART VÄRMBY (v)	46
Anf. 112	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	47
Anf. 113	HARALD BERGSTRÖM (kd)	47
Anf. 114	LENNART VÄRMBY (v)	48
Anf. 115	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	48
Anf. 116	HARALD BERGSTRÖM (kd)	48
Anf. 117	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	48
11 §	Svar på interpellation 1998/99:97 om a-kassa till missionärer och biståndsarbetare.....	49
Anf. 118	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	49
Anf. 119	ANDRE VICE TALMANNEN.....	50
Anf. 120	MARIA LARSSON (kd).....	50
Anf. 121	RUNAR PATRIKSSON (fp)	51
Anf. 122	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	52
Anf. 123	RUNAR PATRIKSSON (fp)	52
Anf. 124	MARIA LARSSON (kd).....	52
Anf. 125	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	53
12 §	Svar på interpellation 1998/99:98 om regionalpolitiken och befolkningsutvecklingen	53
Anf. 126	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	53
Anf. 127	ELVER JONSSON (fp).....	54
Anf. 128	KRISTINA ZAKRISSON (s).....	55
Anf. 129	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	56
Anf. 130	ELVER JONSSON (fp).....	56
Anf. 131	KRISTINA ZAKRISSON (s).....	57
Anf. 132	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	58
Anf. 133	ELVER JONSSON (fp).....	59
Anf. 134	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	59
13 §	Svar på interpellation 1998/99:99 om fraktkostnader i Gotlandstrafiken	59
Anf. 135	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	59
Anf. 136	ROY HANSSON (m).....	60
Anf. 137	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	61

Anf. 138 ROY HANSSON (m).....	61
Anf. 139 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	62
14 § Svar på interpellation 1998/99:78 om utbildning och arbetsmarknad.....	62
Anf. 140 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	62
Anf. 141 LARS HJERTÉN (m)	64
Anf. 142 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	65
Anf. 143 LARS HJERTÉN (m)	66
Anf. 144 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	67
Anf. 145 LARS HJERTÉN (m)	68
Anf. 146 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	68
15 § Hänvisning av ärende till utskott	69
16 § Anmälan om interpellationer	69
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	69
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	70
19 § Kammaren åtskildes kl. 16.51.	71

Elanders Gotab, Stockholm 1999